

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

(Посібник для викладачів ВНЗ)

3 18 03 19

Київ 2019 рік

Методичні рекомендації щодо викладання дисципліни «Історія української культури»: Посібник для викладачів вищих навчальних закладів. – Київ: НаУКМА, 2019 - 53 с.

Автор: Довга Лариса Михайлівна, д.філос.н., с.н.с., доц.

Ухвалено на засіданні
кафедри культурології ФГН НаУКМА

протокол №_3_від «18» березня 2019

Завідувач кафедри _____ д. філол. н., проф. Собуцький М. А.

Рекомендовано до публікації на засіданні Вченої Ради ФГН НаУКМА

протокол №_4_ від «23» травня 2019

Заступник голови Вченої Ради ФГН НаУКМА _____ О. В. Пашко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

(Посібник для викладачів ВНЗ)

Освітньо-кваліфікаційний рівень: *бакалавр*
Статус курсу: *нормативна*

Київ 2019 рік

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСУ.

I. АНОТАЦІЯ

У багатьох вищих навчальних закладах України «Історія української культури» залишається нормативною дисципліною для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Мабуть більшість педагогів, яким доводилося/доводиться викладати її зіштовхуються з більш-менш однотипними проблемами. До таких, зокрема, належить те, що: (1) кількість годин, відведених на викладання курсу надто мала, аби встигнути охопити увесь матеріал дисципліни; (2) з окремими темами, які відносяться до історії культури, студенти могли ознайомитися під час інших навчальних дисциплін, зокрема історії України чи української літератури, відтак висвітлення цих тем потребує особливого підходу; (3) через те, що дисципліна належить до загальноосвітніх, а її тематичні межі, мета й завдання надто розмиті, студенти часто проявляють нехиль до її вивчення. Задля вирішення цих проблем належить знайти ефективний спосіб аби «ущільнити» контент курсу, узгодити його з іншими гуманітарними дисциплінами та, що найважливіше, зробити дисципліну привабливою для студентської аудиторії.

Проведений мною наліз майже півсотні підручників та посібників з курсу «Історія української культури», які побачили світ впродовж останніх 20 років, а також власний багаторічний досвід викладання цієї дисципліни студентам різних факультетів та спеціальностей, спонукали до того, аби поділитися методологічними напрацюваннями у цьому напрямку.

Наведені тут для прикладу *тематичний план та програма дисципліни* «Історія української культури» відповідають навчальному плану підготовки студентів з напрямів «філософія» та «історія», що здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра на факультеті гуманітарних наук у Національному університеті «Києво-Могилянська академія». Він викладається у II семестрі та розрахований на 14 навчальних тижнів. Вивчення курсу передбачає аудиторну (лекції - 28 год.; семінари - 14 год.) і самостійну роботу (78 год.). Загальна кількість годин, відведених на опанування дисципліни - 120 (4 Кредити ЄКТС).

Рекомендації щодо тематики та організації навчального матеріалу представлено таким чином, аби його було легко адаптувати до іншої кількості передбачених навчальним планом годин та до різного типу студентських аудиторій.

У лекційному матеріалі пропонується представити огляд вітчизняної культури від часів середньовіччя до постмодерну з акцентом на її рецепцію в новітній науковій лутературі.

Рекомендована тематика та методи проведення емінарських занять укладені таким чином, аби заохотити студентів до освоєння матеріалів курсу, допомогти їм детальніше розібратися у процесах, притаманних розвитку української культури, заохотити до обговорення цікавих питань та надати початкові навички наукової комунікації. Завдання, запропоновані для обговорення на семінарських заняття не є буквальною повторенням інформації, отриманої на лекціях та потребують творчого, креативного підходу до їх виконання.

II. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Мета, завдання, предмет та об'єкт курсу

Курс повинен дати можливість сформувати у студентів певні уявлення про 1) основні віхи в розвитку української культури, 2) найважливіші риси/ознаки окремих культурно-історичних епох і стилів, 3) специфічні, притаманні українській культурі риси/якості, довкола яких об'єднуються явища різноманітного характеру, витворюючи феномен, що його називають «національною культурою».

Мета курсу полягає в тому, аби викликати у студентів зацікавлення українською культурою та надати їм початкові навички осмислення культурно-історичних процесів.

Завдання курсу полягає у тому, щоб, на підставі сучасних напрацювань вітчизняної та зарубіжної науки дати студентам достатній обсяг систематизованої інформації та ключ до її осмислення, що надалі дозволить їм формувати власне уявлення про становлення й розвиток української культури, а також допоможе переглянути деякі застарілі кліше та оцінки, засвоєні з шкільних підручників, засобів масової інформації тощо. Задля цього протягом курсу планується:

- 1) пояснити студентам основні поняття культурології, зокрема такі, як «культура», «історія культури», «культурно-історична епоха», «стиль», «національна культура»;
- 2) показати органічний зв'язок розвитку української культури з культурами європейського Заходу;
- 3) ознайомити студентів з основними етапами розвитку української культури та її найбільш яскравими явищами;
- 4) впродовж семінарських/практичних занять навчити студентів: порівнювати різні культурні явища/феномени, осмислювати та оцінювати інформацію про них, вибудовувати власні висновки; реагувати на питання/відповіді, провадити дискусії; толерувати розбіжні точки зору та вступати з ним у дискусію.

Предметом навчальної дисципліни *«Історія української культури»* є артефакти української культури: вербальні, візуальні, музичні джерела, на прикладі яких можна простежити ієрархію віртуальних цінностей, етичні та естетичні пріоритети, характерні для мешканців України в різні історичні періоди, а також напрями політичної думки, стан релігійної свідомості, рівень розвитку науки, літератури, мистецтва тощо.

Об'єктом курсу «Історія української культури» є процес становлення та історичної трансформації комплексу притаманних українському соціуму матеріальних, духовних, інтелектуальних та емоційних рис, які, коли їх розглянути з історичної перспективи, складаються у єдиний культурний феномен, що включає в себе не лише різні види мистецтва, а й спосіб життя, правила співіснування, систему цінностей, традицій, вірувань тощо.

Оскільки українська культура розвивалася не ізольовано, а була органічно пов'язана з культурами сусідніх країн, то і її історію варто розглядати у загальноєвропейському, в т.ч. візантійському та слов'янському, цивілізаційному контексті.

2. Шляхи «ущільнення» курсу

Зважаючи на те, що обсяг матеріалу, що належить до курсу «Історія української культури», надто великий, аби його розглянути протягом відведених на це академічних годин, пропонуються наступні *способи його «ущільнення»*:

- 1) використання міждисциплінарного підходу, зокрема оминання інформації, яку студенти вже отримали слухаючи суміжні дисципліни, зокрема «Історію України»;
- 2) використання проблемного підходу, що дозволило би відійти від надмірної деталізації матеріалу; зокрема це погляд на культуру крізь призму тих явищ принципової значимості, які не просто були важливими/характерними для певного періоду (культурно-історичної епохи), але й справили суттєвий вплив на подальше формування/тривання української культури; погляд на культуру крізь призму віртуальних цінностей (моральних, суспільних, політичних), властивих спільноті у різні проміжки часу;
- 3) модифікація курсу залежно від рівня знань та зацікавлень студентів (для виявлення цього після вступної лекції проводиться анонімно письмове опитування з питанням: «Який період в історії української культури Вам видається найбільш цікавим і чому?»); результати опитування дають змогу скоротити одні та поглибити інші теми, передбачені програмою, тим самим зробивши курс більш привабливим для студентів;
- 4) семінарські заняття та самостійна робота студентів повинні бути продовженням та доповненням лекційного циклу однак ті питання, які добре висвітлені в навчальній/науковій літературі й доступні для самостійного опрацювання будуть висвітлюватися на лекціях стисло;
- 5) семінарські заняття матимуть форму інтелектуальної вправи (гри), впродовж якої залучаються до праці усі присутні студенти, а викладач виступає модератором обговорення, учасники якого формулюють власні відповіді на поставлені питання, а не переказують прочитану у підручнику інформацію як «правильну» і «єдино можливу»;
- 6) робота на семінарських заняттях спрямовується не тільки на те, щоб студенти засвоїли певні знання, але й на те, щоб їх зацікавити предметом, а також допомогти їм позбутися шкільної звички бездумного засвоєння навчального матеріалу, спонукати до критичного аналізу історико-культурного фактажу, до здатності сумніватися, шукати, формувати власну точку зору на ту чи іншу проблему, врешті – до плюралізму суджень.
- 7) курс повинен супроводжуватися ілюстративним матеріалом;
- 8) упродовж курсу варто (1) не концентрувати уваги на культурологічних концепціях й аналізі культурно-історичних епох і художніх стилів, притаманних західній культурі (2) не розглядати детально історичний фактаж за винятком окремих знакових подій, які мали суттєвий вплив на зміни вектору розвитку культури; (3) аналіз художніх артефактів (творів мистецтва, літератури, музики тощо) провадити не тотально, а вибірково, задля кращого ілюстрування тої чи тої естетичної концепції, морально-етичної чи світоглядної парадигми.

Викладання курсу «Історія української культури» може бути стислішим та більш ефективним, якщо перед тим, як його слухати, студенти ознайомляться з курсом «Історія України», а також отримають базові знання у такій сфері, як історія світової культури.

3. Анотація дисципліни

Основні поняття: Україна, історія, культура (художня культура, політична культура, релігійна культура, наука, освіта, етнічна культура, національна культура, професійна та «народна» культура), свідомість (політична, історична, релігійна, етнічна, національна), історико-культурна епоха, художній стиль і напрямок, етнос, народ, нація.

Анотація дисципліни: Курс «Історія української культури» розраховано на студентів бакалаврату, які вже отримали знання з історії та історичної географії України. Курс орієнтовано на надання студентам уявлення про українську культуру як про складну структуру, у котрій художня культура посідає хоч і важливе, втім не провідне місце. Поступ культури буде представлено не лише як історію художніх стилів, а й як історію змін, що відбувалися у свідомості її носіїв. У ході опанування курсу студенти отримуватимуть навички самостійного аналізу культурних артефактів.

Курс «Історія української культури» передбачає сфокусування уваги на формуванні та функціонуванні певних релігійних, політичних, ідеологічних, етичних та естетичних ідей, які впливали на становлення художньої культури. Приклади з художньої культури буде розглянуто передусім як ілюстрацію до «матеріального» втілення таких ідей. Тобто «історія культури» викладається насамперед як «історія ідей», що не дублює матеріалів жодного іншого предмету, передбаченого освітньою програмою «Філософія».

Місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівців: курс орієнтований на систематизацію знань студентів у галузі історії культури, на формування здатності до критичного мислення та вміння вільно оперувати інформацією, що стосується національної культури: її витоків, становлення і сучасного стану.

Викладання передбачає читання лекцій (аудиторні заняття з використанням мультимедійного проектора), проведення семінарських занять (детально методику проведення семінарських занять описано нижче) та однієї письмової контрольної роботи з подальшим аналізом та обговоренням її результатів (викладач передає студентам аналіз їхніх контрольних робіт у письмовому вигляді), індивідуальну самостійну роботу студентів.

По закінченню курсу студенти складають залік/іспит.

Необхідне технічне забезпечення: кімната з затемненням, комп'ютер, мультимедійний проектор, екран.

Підручник, рекомендований до опрацювання як базовий: Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., „АртЕк” – 1999. – 727 с.

Вимоги до засвоєння курсу «Історія української культури»:

Студенти повинні знати: основні поняття теорії культури та загальні підходи до аналізу культурних явищ; орієнтуватися у періодизації основних етапів української культури; знати загальні характеристики окремих культурно-історичних епох, періодів, стилів, притаманних українській культурі.

Студенти повинні вміти: аналізувати культурні пам'ятки різного типу як тексти, які дають змогу довідатися не тільки про естетичні вподобання певного часу, але й про свідомість, суспільно-політичні погляди та побутові потреби їх замовників чи творців.

Задля кращого освоєння тематичного матеріалу навчального курсу «Історія української культури» студентам варто запропонувати самостійно відвідати музеї Києва: Національний заповідник «Софія Київська», Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Національний художній музей України, Національний музей Тараса Шевченка, Музей історичних коштовностей України, Музей книги та друкарства України, Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського, Національний музей літератури, Музей видатних діячів української культури, Музей театрального мистецтва, музики та кіно, Національний музей українського народного декоративного мистецтва, Музей сучасного мистецтва України, Музей шістдесятників тощо. (Якщо курс викладається в інших містах України і ознайомлення з Київськими музеями для студентів є проблематичним, то варто запропонувати їм оглянути доступні музеї, експозиція яких тематично близька до проблематики курсу).

III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМАТИКИ КУРСУ.

1. При *висвітленні усього матеріалу* навчальної дисципліни «Історія української культури» необхідно показати зв'язок між окремими періодами та феноменами, звернути увагу студентів на те, що історії культури властива плинність змін, які ніколи не приходять різко, в один момент. Разом з тим визначення характерних (типологічних) рис окремих культурно-історичних епох та стилів необхідне для того, аби збагнути природу та генезу окремих культурних явищ, послідовність їх зародження, розквіту та згасання.
2. При *висвітленні всього матеріалу* бажано уникати надмірної політизованості, натомість звертати більше уваги на позитивні моменти в розвитку української культури та її високі здобутки, досягнуті попри несприятливі соціополітичні обставини.
3. При *висвітленні усього матеріалу* навчальної дисципліни «Історія української культури» варто звертати увагу студентів на ті проблеми, які зараз розробляються/досліджуються викладачами їхньої кафедри, дослідниками, запрошуваними до НаУКМА для читання окремих лекцій чи для участі в конференціях і презентаціях. Для студентів першого курсу таким чином буде актуалізовано проблематику курсу (цим займаються авторитетні дослідники, з котрими студенти матимуть змогу спілкуватися), а водночас вони дізнаються про наукові програми та досягнення університету.
4. *Впродовж викладання усього* навчального курсу «Історія української культури» вибираючи сюжети, що вартуються першочергового висвітлення на лекціях і детального обговорення на семінарських заняттях, слід звертати увагу на те, аби вибраний матеріал формував в уяві студентів позитивний образ української культури; також важливо, аби запропоновані для розгляду на семінарських заняттях питання були студентам цікавими й актуальним завдяки внутрішнім перегукуванню із проблемами та культурними процесами сьогодення.
5. *Задля скорочення курсу та з метою уникнення змістових повторів з дисципліною «Історія культури»* можна випустити теми, які стосуються археологічних культур на території України, обмеживши ознайомлення з ними загальною характеристикою язичницької культури Київської Русі
6. *Тема 1* є своєрідною пропедевтикою до наукової і навчальної дисципліни «Історія культури», тому насамперед важливо ознайомити студентів з основним понятійним та термінологічним апаратом, який вживатиметься під час читання усього курсу. Відтак, необхідно враховувати специфіку професійного спрямування слухачів. Наприклад, працюючи з істориками, які уже ознайомлені з історичною

пропедевтикою, слід більше уваги звернути на специфічну філософську та культурософську лексику, натомість працюючи з філософами варто більше уваги звернути на понятійний апарат, притаманний історичній (історико-культурній) науковій лексиці. Також важливо пояснити студентам, що немає потреби зазубрювати наведені на лекції чи у підручниках визначення понять, якими оперує історія культури, натомість треба розуміти сенс цих понять та навчитися доречно їх використовувати.

Загальна ж характеристика курсу надається студентам, аби (1) прищепити їм відчуття тяглості в розвитку української культурної традиції та в загальних рисах змалювати її стрижень; (2) пояснити, про що йтиметься у навчальному курсі «Історія української культури».

7. При висвітленні *Тем 2* необхідно наголосити, що вся інформація, яка стосується «дописемної культури», тобто свідомості найдавніших (дохристиянських) мешканців України, тогочасних вірувань (зокрема, тотемів, пантеону богів, способів «спілкування» з сакральним та інфернальним світом), символів, уявлень про створення та будову світу тощо є лише сучасною реконструкцією, яка базується на «німих» (матеріальних) пам'ятках, на дуже обмеженій кількості непрямих (опосередкованих) писемних свідчень і на екстраполяції спостережень сучасних культурантропологів на явища дохристиянської доби. Відтак ця інформація не є абсолютною, вона носить суто гіпотетичний характер.
8. При висвітленні *Тем 3* важливо: (1) наводити приклади впливу започаткованих у киево-руський період процесів (зокрема, входження до візантійського культурного/релігійного/інтелектуального простору) на подальший розвиток української культури; це дозволить студентам зрозуміти тяглість культуротворчих процесів, а також допоможе усвідомити, чому, наприклад, розуміння української культури модерного і постмодерного часу, висновується серед іншого зі знання/розуміння тенденцій доби середньовіччя та ранньомодерності. (2) представити студентам якнайширший візуальний ряд, адже відомо, що найлегше засвоюється і найдовше залишається в пам'яті інформація візуального та аудіовізуального характеру; книжкові мініатюри та ілюстрації, зі сторінок рукописних книг варто показувати у ході огляду писемності й літератури, натомість демонстрацію слайдів із зображеннями пам'яток архітектури, монументального та станкового живопису варто розподілити між тими частинами лекційного матеріалу у яких йтиметься про візантійський вплив на формування киево-руської релігійної і художньої культури, про політичний вимір сакрального будівництва, і про тенденції у розвитку власної (руської/української) художньої культури.
9. При висвітленні *Тем 4* належить звернути увагу студентів (1) на те, що, хоча в цей час превалюючою цінністю залишається причетність до східнохристиянського (візантійського) простору, але під впливом інтеграційних тенденцій XVI ст., підсилених Люблінською унією, українські еліти починають поступово вмонтовувати власну культуру у відносно новий для себе світ (початок процесу «окциденталізації» української культури); (2) на започаткування конкуренції Церков (Православна, Католицька, Протестантські та Унійна) та на те, як це явище вплинуло на модифікацію релігійної свідомості й формування художньої культури; (3) на появу нового гравця на політичній арені Речі Посполитої – козаків, та на ті риси суспільної свідомості, що їх привнесено козацтвом в культурне поле тогочасної України-Русі; (4) на появу образу «лицарського народу Отчизни нашої», який яскраво фіксується в українських текстах початку XVII ст.
10. *Тема 5* надто об'ємна для її повного висвітлення впродовж 4 академічних годин (2 лекції) тому вкрай важливо уникнути повторення інформації, яку студенти уже знають після вивчення курсу «Історія України». Особливу увагу варто звернути на

те, як зміни у політичному житті України впливали на формування нової ціннісної парадигми українського соціуму і, своєю чергою, на її вияви у художній культурі (література, архітектура, образотворче мистецтво, музика) нового типу, знакову систему її мовлення.

11. При висвітленні *Теми 6* важливо звернути увагу студентів на інтелектуальне середовище, у якому жив та працював Григорій Сковорода, показати, що український мислитель не є «дивним одинаком» посеред «інтелектуальної пустелі», але що він був частиною середовища, в якому жив, у чомусь відображаючи його запити, а в чомусь, яко геній, залишаючись самотнім. Варто звернути увагу на те, що Іван Котляревський був молодшим сучасником Сковороди, відтак, ми бачимо і сув'язь часів, і сув'язь ідей. Зупиняючись на пререромантизмі Сковороди з його гаслами внутрішньої зануреності у себе, «нерівної рівності» та відповідності «сродній праці», врешті ідеї обраності мислителя і його особливого права на «потаємне» знання, варто підкреслити, що це був місток до романтизму, дещо наївно замилюваного у життя простолюду та переконаного в особливому призначенні митця як месії та пророка. Обговорюючи політичну та художню культуру доби романтизму, варто обійти увагою історичні перипетії та деталі біографій відомих представників української культури, натомість зосередитися на тих моментах їхньої творчості, про які напевно не йшлося у шкільних програмах з історії та української літератури.
12. Розглядаючи *Тему 7*, варто серед іншого звернути увагу на те, як урбанізація та індустріалізація вплинули на зміну соціальної структури мешканців українських земель та на початок формування специфічної «міської культури», передусім масової (низової). Одним із побічних продуктів урбанізації (як певний опір цьому процесові) стало протиставлення «культури села» та «культури міста», де тільки за першою тривалий час визнавалося право на «автентичність», а хоч друга також знаходила своє відображення в художній культурі, призводячи до творення нових жанрів та тем.
13. *Теми 8 і 9* присвячені дуже складному (травматичному) часові в українській історії та культурі. Разом з тим цей час багатий вагомими здобутками в усіх галузях культури: науці, літературі, кіномистецтві, театрі, образотворчому мистецтві, тощо. Врешті, це час людей, незламних духом, які передали ідейну естафету української незалеженості сучасному поколінню. Тому доцільніше не стільки затримуватися на негативних культурних процесах радянського періоду, скільки розповідати про тих українських митців та їхню творчість, якими до сьогодні можна (і треба) по праву захоплюватися.
14. *Тема 10* присвячена постмодерній культурі – феноменам, які для студентів становлять частину їхньої дійсності. Важливо пояснити у чому полягає феномен постмодернізму та як працюють його механізми маніпуляції свідомістю і творення «пустоти», а водночас як у межах того ж постмодернізму, заховано системи захисту від остаточного знищення. Також слід показати різноманітність сучасної художньої культури (масової та елітарної), яка, на рівні масовості та кічу (в т.ч. гламуру), доволі часто відповідає тим чи тим ідеологіям та поширюваним ними системам цінностей, пріоритетам, цілям, інтересам, потребам.

ІV. ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Тема 1. (Лекція 1) Вступ до курсу: огляд культурологічних концепцій та підходів до вивчення та інтерпретації історії української культури

Смислове наповнення поняття “культура”, яке надавали йому від Античності до сьогодення; сучасні підходи до інтерпретації «культури» та її дослідження. Смислове наповнення понять «культурно-історична епоха» та «стиль», спільне і відмінне між ними, принципи розрізнення. Погляди Дмитра Чижевського про культурно-історичні епохи та принципи порівняння між собою етнічних/національних культур чи окремих культурних явищ. “Історія культури” як галузь гуманітарної науки та як навчальна дисципліна. Історія української культури – проблеми періодизації. Пояснення поняття «національна культура». Давні назви/самоназви сучасних українських територій, історія становлення сучасної назви «Україна». Загальна характеристика навчального курсу.

Ключові слова:

Культура, українська культура, культурно-історична епоха, стиль; інтерпретація, джерела/пам'ятки культури; Античність, Середньовіччя, Ренесанс, Бароко, Просвітництво, Романтизм, Реалізм, імпресіонізм, авангард, модернізм, постмодернізм; ранньомодерний час, модерний час; позитивізм, семіотика; етнос, народ, нація.

Тема 2. (Лекція 2) Дохристиянська культура на території сучасної України.

Короткий огляд поглядів на проблему етногенезу слов'ян, зокрема тих гілок, що населяли територію сучасної України; найдавніші згадки про слов'ян, що проживали на цих територіях. Розрізнення понять «українська культура» та «культура на території сучасної України». Коротке ознайомлення з принципами дослідження культур дописемного періоду; методи культурантропології. Пам'ятки матеріальної культури давніх слов'ян (V – X ст. н.е.), способи їх інтерпретації та формування сучасних уявлень про побут, вірування і суспільні відносини праслов'янського населення України. Слов'янська язичницька міфологія, уявлення про світобудову (можливі уявлення про час і простір, його поділ на сакральне та профанне, структуру Космосу; символіку тощо). Інформація про пантеон язичницьких богів: їх „функції” та ієрархію.

Ключові слова:

Україна, культура, періодизація, етнос, етногенез, слов'яни, матеріальна культура, міфологія, багатобожжя (язичництво), тотем, пантеон богів, символ, знак, сакральне, профанне.

Тема 3. (Лекція 3) Християнська культура Київської Русі: політичний, світоглядний, релігійний та естетичний виміри.

Політична культура: форма та природа Києворуської держави, чим середньовічні уявлення про державу та її структуру відрізняються від сучасних. Уявлення про сакральну природу держави та влади; їх відображення у культовому мистецтві. Прийняття християнства візантійської моделі як головний культуротворчий вибір: засвоєння/модифікування/ретрансляція системи цінностей, життєвих пріоритетів, дозволів та заборон, притаманних східному християнству. Вступ до візантійського культурного/інтелектуального простору: духовні, інтелектуальні та матеріальні (мистецькі) «дивіденди» християнізації: церковне життя, писемність, освіта, література, архітектура, образотворче мистецтво тощо. Тривале співіснування язичництва та християнства у культурно-релігійному світі Київської Русі. Література Київської Русі: перекладна література; оригінальна творчість у контексті візантійської традиції. Літописи, твори повчального характеру, житійна література та проповідництво. Архітектура і малярство: поява мурованої архітектури (храмове будівництво, його візантійські корені та

місцева специфіка); розвиток візантійської традиції в іконопису та монументальному живописі (поняття сакрального мистецтва; іконопис; фрески; мозаїки; приклади живописного відтворення моментів світського життя).

Ключові слова:

Візантія, культура Візантії, християнська культура, Київська Русь, Україна, держава, язичництво, християнство, сакральне, профанне; писемність, освіта, література, образотворче мистецтво, архітектура; іконопис, монументальний живопис, фреска, мозаїка, декоративно-ужиткове мистецтво.

Тема 4. (Лекція 4) Українська культура пізнього середньовіччя (XIV – початок XVII ст.)

Політичні системи та соціальні структури на теренах України. Міста як основа формування нового типу суспільної свідомості та вироблення нової системи віртуальних цінностей. Сприйняття “свого” і “чужого”, перехід від конфронтації до толерування «іншого». Початок книговидання в Україні: формування нового типу інтелектуальної комунікації.

Шкільництво, поява шкіл нового типу. Братства та їх роль у розвитку освіти в Україні. «Академія» князя Костянтина Василя Острозького: інтелектуальна спільнота, осередок «гуманістичної науки» та освіти. Зародження “історичної свідомості” української еліти (міф про сарматське походження). Конфесійне розмаїття населення України в другій половині XVI – на початку XVII ст.: конфронтація «ідей», побутове толерування «іншого», шляхи до визначення власної «самості/ідентичності» та пошуки можливостей до діалогу. Проблема “ренесансу” в українській художній культурі кінця XVI – початку XVII ст.: український Ренесанс чи присутність елементів ренесансної культури на українських теренах? Що таке елітарна культура. Феномен “багатомовності” елітарної ранньомодерної української культури.

Ключові слова:

Україна, Корона Польська, Велике Князівство Литовське, Річ Посполита; культура; середньовіччя, Ренесанс, ранньомодерний час; унія, Унійна Церква, православ'я, Православна Церква, Київська Митрополія, католицизм, протестантизм; конфронтація, толеранція; місто, братства, освіта, книговидання, козацтво, еліта, історична свідомість, ренесансний гуманізм.

Тема 5. (Лекції 5-6). Українська культура доби Бароко (середина XVII – XVIII ст.)

Освітня та церковна реформи Петра Могили. Роль Києво-Могилянської Академії у формуванні ранньомодерної української культури. Процес утвердження „козацької” держави: формування нової світоглядної, політичної, культуротворчої парадигми. Два світи української ранньомодерності: цінності та пріоритети світської і церковної еліти. Візії історичного минулого й майбутнього нової держави: формування ранньомодерної протонаціональної самосвідомості української еліти. Політико-правові погляди козацької старшини: «Конституція» Пилипа Орлика як утілення «ідеальної» моделі державного устрою.

Основні риси української художньої культури доби Бароко. «Козацьке/мазепинське Бароко»: нова держава – новий тип свідомості політичної еліти – новий тип культури.

Українська барокова література (жанри української барокової літератури, естетичні засади, тематика). Навчання риторики та поетики. Чотиримовність української барокової літератури. Упровадження староукраїнської мови у літературний/богословський дискурс.

Бароко в українській архітектурі XVII – XVIII ст.: відновлення давньоруських храмів та нове будівництво; типологія споруд; світська мурована архітектура. Українське образотворче мистецтво (малярство, скульптура, графіка) XVII – XVIII століть. Специфіка українського барокового іконопису: зближення сакрального та профанного світів. Поява світських живописних жанрів: бароковий портрет. Символічний світ українського Бароко: українська книжкова графіка; тези, оформлення панегіриків тощо.

Ключові слова:

Ранньомодерний час, Бароко; держава, Україна, Гетьманат, Річ Посполита, Московське царство/Російська імперія; Церква, церковна реформа, Петро Могила, Києво-Могилянська академія, освіта, книговидання; еліта, козацтво, духовенство, конституція, свідомість (національна, політико-правова, історична, конфесійна); художня культура, Бароко, література, образотворче мистецтво, архітектура.

Тема 6. (Лекції 7-8). Українська культура доби Просвітництва, преромантизму та Романтизму (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).

Основні тенденції розвитку української культури другої половини XVIII ст.: пізнє Бароко, Просвітництво, преромантизм. Освітні практики, культура читання, формування середовища інтелектуалів. Феномен Григорія Сковороди, загальна характеристика його філософських поглядів. Соціально-політична думка – від «Історії Русів» до «Книги буття українського народу» - формування новітньої української національної самосвідомості, різні вектори уявлень про національну гідність, свободу та самовизначення. Освітні реформи першої половини XIX ст. Розвиток науки. Зацікавлення культурою простолюду, збирання, записування, публікація фольклору. Романтизм в українській культурі. Формування уявлень про особливу місію геніїв та їхній вплив на долю свого народу (геній/пророк/месія). Українська література першої пол. XIX ст.: творчість Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Миколи Гоголя. Розвиток образотворчого мистецтва та архітектури: романтизм, класицизм, реалізм. Український театр першої пол. XIX ст.

Ключові слова:

Просвітництво, класицизм, преромантизм, Романтизм, реалізм; Україна, Російська імперія, Кирило-Мефодіївське братство, інтелігенція; політична культура, нація, національна свідомість, національне самовизначення, фольклористика.

Тема 7. (Лекції 9-10): Українська культура другої половини XIX – поч. XX ст.

Процеси урбанізації на території України. Суспільно-політичні рухи, їх спрямування. Громадство та національний романтизм (Микола Драгоманов, Іван Франко). Ліберально-демократична, націонал-демократична та соціалістична думка (Михайло Грушевський, Леся Українка, Богдан Кістяківський). Поступ науки та освіти; створення НТШ, видання наукової літератури. Загальна характеристика художньої культури: реалізм, національний романтизм, імпресіоназм. Доба реалізму: література і театр. Література національного романтизму та модернізму. Реалізм та національний романтизм в образотворчому мистецтві: Південно-Російське товариство пересувних художніх виставок. Імпресіонізм та зародження авангарду. Еклектизм, модернізм (сецесія) та конструктивізм в архітектурі.

Ключові слова:

Україна, Російська імперія, Австро-Угорська імперія; урбанізація, індустріалізація; ідеологія, нація, суспільно-політичні рухи, громадівство, хлопоманство, народництво;

політичні партії, соціалізм, лібералізм, консерватизм; національний романтизм, реалізм, імпресіонізм, модернізм, сецесія, конструктивізм.

Тема 8. (Лекція 11-12). Українська культура першої половини ХХ ст.

Революція та Громадянська війна – різні позиції представників української інтелігенції та їхні подальші долі. Наука та освіта у 20-х роках ХХ ст.: програма «ліквідації неписьменності»; «українізація» та діяльність Миколи Скрипника; утворення ВУАН. Україна та «українська ідея» у період сталінського тоталітарного режиму. Авангардні течії в українській художній культурі 20-х – 30-х років ХХ ст.: пролетарська «маскультура» та протистояння їй з боку письменників-авангардистів (Еллан Блакитний, Микола Хвильовий, Микола Зеров); театральний авангард (Лесь Курбас); авангардні течії в українському образотворчому мистецтві (Олександр Архипенко, Михайло Бойчук і «бойчукісти»; Анатоль Петрицький, Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Василь Єрмілов, Давид Бурлюк, Казимир Малевич, Віктор Пальмов). Концепція «соціалістичного реалізму», протистояння соцреалізму та авангардизму, остаточне утвердження «соцреалізму» як єдиного дозволеного творчого методу у СРСР. «План монументальної пропаганди» - художня культура на службі тоталітарної ідеології.

Ключові слова:

Україна, Радянський Союз, українська нація; мистецька та наукова інтелігенція, політика «українізації»; репресії, сталінський режим, тоталітаризм; культурне піднесення, «масовізм», авангардизм, соцреалізм, монументальна пропаганда.

Тема 9. (Лекція 13) Українська культура другої половини ХХ ст.

«Відлига» 60-х років: політичні рухи, науково-технічна та гуманітарна культура. Феномен «шістдесятництва»: політичні цілі, способи протистояння тоталітарному режимові. Дисидентство і дисиденти: творчість, імена та долі. Мистецтво соцреалізму: тоталітарна ідеологія та національний вимір. За межами соцреалізму: українська протестна культура, 'художній андеграунд радянського періоду. Український кінематограф. Українська музична культура і театр.

Ключові слова:

Україна, Радянський Союз, тоталітаризм, національно-визвольний рух, дисидентство, «шістдесятники»; соціалістичний реалізм, реалізм, масова культура, модернізм, авангардизм, андеграунд, протестна культура.

Тема 10. (Лекція 14). Українська культура кінця ХХ – початку ХХІ ст. Український постмодерн.

Політичний простір України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: теорії та реалії. «Масова культура» і «культура повсякдення» - якими вони є. Культура на службі «ідеологій», культурна інтервенція як засіб ведення «гібридної війни». «Терапевтичний» чинник мистецького простору: робота з травматичним досвідом, спроби виходу з «травми». «Культура пам'яті». У пошуках «себе»: український художній постмодерн (архітектура, література, театр, образотворче мистецтво). Вічне питання плюс «пострадянський синдром»: чи може сучасна художня культура відсторонитися від політики та ідеології?

Ключові слова:

Україна, пострадянський простір, незалежність, ідеологія; травма як суспільний досвід, політика пам'яті; постмодернізм, авангардизм, кіч, масова культура, елітарна культура.

V. ЛІТЕРАТУРА

Підручник:

1. Попович М. В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>

Першоджерела:

2. Довгалевський Митрофан. *Комічеськоє дійствіє* // Українська література XVII ст. / упор. В. Кречотень. – К.: Наукова Думка, 1983 – С.325-336.
http://litopys.org.ua/old18/old18_28.htm
3. *Історія Русів*. – К., 1991. <http://litopys.org.ua/istrus/rusiv.htm>
4. *Історія філософії України*. / Хрестоматія. – К., 1993. – С. 69-106.
http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatia/
5. *Перша конституція України гетьмана Пилипа Орлика. 1710 рік*. – К., 1994.
<http://ridna.ua/2016/10/konstytutsiya-pylupa-orlyka-povnyj-tekst/>
6. *Повість минулих літ*. – К., 1982.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printitzip.php?tid=13465>
7. Почаський Софроній. *Сьхаристеріон*. // Українська література XVII ст. / упор. В. Кречотень. – К.: Наукова Думка, 1987 – С.239-256.
http://litopys.org.ua/old17/old17_13.htm
8. Прокопович Теофан. *Владимир*. // Українська література XVIII ст. / упор. В. Кречотень. – К.: Наукова Думка, 1983 – С. 258-305
http://litopys.org.ua/old18/old18_26.htm
9. Сковорода Григорій. Благодарний Еродій.
<http://litopys.org.ua/skovoroda/skov205.htm>
10. *Українська література XIV-XVI ст.* – К., 1988. – С. 5-28.
http://litopys.org.ua/old14_16/old14.htm
11. *Українська література XVII ст.* – К., 1987. <http://litopys.org.ua/old17/old17.htm>
12. *Українська література XVIII ст.* – К., 1983.
http://chtyvo.org.ua/authors/Krekoten_VI/Ukrainska_literatura_XVIII_st_zb/
13. *Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія*. / У 2-х частинах. – Ч. 1. – К., 1995. <http://litopys.org.ua/human/hum.htm>
14. Чижевський, Дмитро. *Культурно-історичні епохи*.
<http://litopys.org.ua/chyzh/chyb16.htm>

Ілюстрації:

15. *Мистецтво Київської Русі: Архітектура. Мозаїки. Фрески. Іконопис. Мініатюра. Декоративно-ужиткове мистецтво*.: Альбом. / авт.-упорядник Ю. С. Асєєв. – К.: Мистецтво, 1989
16. *Національний художній музей України*.: Альбом/ упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 12-127; 133-365. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
17. *Софія Київська. Державний архітектурно-історичний заповідник*.: Альбом / авт.-упор. Г. Логвин. – К.: «Мистецтво», 1971. – Іл. 1-270.
18. *Український авангард 1910-1930 років: Альбом*. / Авт.-упоряд. Д. О. Горбачов. – К.: Мистецтво, 1996. – 400 с.: іл.
19. *Українська ікона XIV-XVIII ст.*: Альбом / авт.-упор. В. Откович, В. Пилипюк. – Львів: «Світло і тінь», 1999 – Іл. 13-95.

20. *Український живопис XIX-XX ст. з колекції НХМУ.: Альбом* – К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 1-181. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
21. *Український модернізм 1910-1930 рр.:* Альбом.– Хмельницький: Галерея, 2006. – 287 с.: іл. <http://elib.nlu.org.ua/view.html?id=6508>
22. *Український портрет XVI-XVIII ст.:* Альбом / авт-упор. Г. Белікова, Л. Членова. – К.: Артанія Нова, 2006 – Іл. 1, 2, 10, 15, 56-65; 86, 87, 97, 98, 104, 137, 138, 144, 145, 150-161, 174, 186, 211-218, 221, 230-232 239-247, 261-268.
http://chtyvo.org.ua/authors/Chlenova_Larysa/Ukrainskyy_portret_xvi-xviii_stolit/

Основна:

23. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К.: «Мистецтво», 1980 – с. 37-180 (з іл.) <https://www.twirpx.com/file/1322303/>
24. Бондаревська І. *Парадоксальність естетичного в українській культурі епохи Бароко.* – К.: Парапан, 2005. – С. 58-107; 218-251.
https://www.researchgate.net/publication/329034280_I_Bondarevska_Paradoksalnist_est_etichnogo_v_ukrainskij_kulturi_XVII-XVIII_st
25. Гірц Кліфорд. *Інтерпретація культур.* (Вибрані ессе) – К., 2001. – С. 9 – 42.
http://chtyvo.org.ua/authors/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur/
26. Грицак Я. *Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття.* – К.: Генеза, 2000.- Сс. 24-29; 35-40; 46-56; 65-101; 166-185; 266-296.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
27. Грабович Григорій. *Поет як міфотворець: Семантика символів у творчості Тараса Шевченка / Соломія Павличко (пер.з англ.).* — 2.вид., випр. й авторизоване — К. : Часопис "Критика", 1998. — Сс. 17-33, 63-77, 98-168.
http://chtyvo.org.ua/authors/Hrabortyich_Grygorii/Poet_iak_mifotvorets_semantyka_symboliv_u_tvorchosti_Tarasa_Shevchenka/
28. Ільницький О. *Український футуризм (1914 – 1930).* / Пер. З англ. Р. Тхорук. – Львів: Літопис, 2003 – 456 с. <https://www.twirpx.com/file/726719/>
29. Ісаєвич Я. Д. *Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми.* – Львів, 2002.
<http://litopys.org.ua/isaevych/is.htm>
30. *Історія Європейської ментальності.* / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів, 2004. – С.9 – 14. http://chtyvo.org.ua/authors/Dintselbakher_Peter/Istoriia_evropeiskoi_mentalnosti/
31. *Історія українського мистецтва.* / У 5-ти т. – Т. 2. – К., 2010 – С. 331-389; 457 – 738. <https://www.twirpx.com/file/1340241/>
32. *Історія українського мистецтва.* / У 5 т. – Т. 3. – К., 2011 – С. 18-102; 208-424; 545-654 <https://www.twirpx.com/file/1340393/grant/>
33. *Історія українського мистецтва.* / У 5-ти т. – Т.5. – С. 30-205; С. 414-663 (з іл.) - <https://www.twirpx.com/file/1342089/>
34. *Історія української архітектури.* – / За ред. В. Тимофієнка. – К., 2003. – С. 62 – 113; 192 – 244.
35. *Історія української культури.* / У 5-ти томах. – Т. 1. / Під ред. П.П. Толочка. – К., 2001. – С. 7 – 35; 673 – 987. <http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm>
36. *Історія української культури.* / У 5-ти т. – Т.2. – К., 2001 – С. 41-57; 137-150; 172-204; 207- 475. <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>
37. *Історія української культури.* У 5-ти томах. – Т.3. – К., 2003. – С. 833-924; 966-978; 1007-1017 (з іл.). http://www.studmed.ru/smoliy-valeriy-red-storya-ukrayinskoyi-kulturi-tom-3_4f0876aabc7.html
38. *Історія української культури.* - У 5-ти т. – Т. 4, кн. 1 – 2. – К., 2006, 2007.
39. *Історія української культури.* - У 5-ти т. – Т. 5, кн. 1 – 3. – К., 2012.
40. *Історія української літератури XX ст. Кн.1 (1910-1930-і рр.)* / Ред. В. Дончик. – К.: Либідь, 1993. – С. 9 – 147. <https://www.twirpx.com/file/1842269/>

41. *Історія української літератури ХХ ст. Кн. 2. Частина 2. (1960-1990-і рр.)* / Ред. В. Дончик. – К.: Либідь, 1993. – С. 5-27; 95-146; 184-210; 294-297; 374-382.
<https://www.twirpx.com/file/1160629/grant/>
42. Забужко Оксана. *Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу.* — К.: Абрис, 1997. — 142с. <https://files.litmir.me/br/?b=199821&p=1>
43. Забужко Оксана. *Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період.* — К.: Факт, 2006. — 154с. <https://www.e-reading.club/book.php?book=1043059>
44. К'юбільє Жан-Марі. *Порногламур* — К.: «Основи», 2009 — 175 с.
<http://1576.ua/uploads/files/4746/Pornoglamyr.pdf>
45. *Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст.* / Редкол. В. Сидоренко та ін. – в. 2-х кн. – Кн. 1. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С. 7-60; 162-310; 292-400 <http://elib.nlu.org.ua/view.html?id=1824>
46. Панченко В.І. *Принципи класифікації культурної еволюції та її основні етапи.* / Історія світової культури. – Навч. Посібник під ред. Л. Левчук. – К., 2000. – С. 24 – 31. http://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Istoria_svitovoi_kultury.pdf
47. Попович М. В. *Мировоззрение древних славян.* К.: Наукова думка, 1985.
https://imwerden.de/pdf/popovich_mirovozzrenie_drevnikh_slavyan_1985_text.pdf
48. Попович М.В. *Червоне століття.* – К.: АртЕк, 2007. – С. 636-678.
http://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myrosлав/Chervone_stolittia.pdf
49. *Українські авангардисти як теоретики і публіцисти* / Упоряд.: Д. Горбачов, О. Папета, С. Папета. – К.: Тріумф, 2005. – 382 с.
50. Чижевський Д. *XVII ст. в духовній історії України.* / Чижевський Д. Твори у 4-х т. – Т. 2. – К., 2005. – С. 113-124. <http://litopys.org.ua/chyzh/chyb17.htm>
51. Чижевський Д. *Історія української літератури.* — К, 2003. — 568 с.
<http://litopys.org.ua/chyzh/chy.htm>
52. Чижевський Д. *Філософія Григорія Сковороди* – Харків, 2002. – 432 с.
<http://litopys.org.ua/chysk/chysk.htm>
53. Шевченко Ігор. *Україна між Сходом і Заходом.* (Нариси з історії культури до початку XVIII ст.) / Пер. з англійської М. Габлевич. – Львів, 2001. – С. 13 – 60.
<http://litopys.org.ua/ishevch/ishev.htm>
54. Яковенко Н.М. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України.* – К., 2005 – С. 113 – 195; 259-273; 290-369.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Jakovenko.pdf>

Додаткова:

55. Берегова Олена. *Постмодернізм в українській камерній музиці 80- 90 років ХХ сторіччя* / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського; Національна парламентська бібліотека України. — К., 1999. — 140с.
56. Білецький П.О. *Українське мистецтво другої половини XVII – XVIII ст.* – К., 1981.
57. Бондар М. П., Гундорова Т. І., Левчик Н. В., Гаєвська Л. О., Кодак М. П. *Історія української літератури XIX століття: У 3 кн.* / М.Т. Яценко (ред.). — 2.вид., стереотип. — Кн. 3 : 70- 90-ті роки XIX ст. – К. : Либідь, 1998. – 431с.
58. Брайчевський М. Ю. *Мистецтво стародавніх східних слов'ян.* / Історія українського мистецтва. – У 6-ти т. – Т. 1. – К., 1966 – С.112 – 132.
59. Горський В.С. *Філософська думка у культурі Київської Русі.* / Горський В.С. *Історія української філософії.* – К., 1996 – С.25 – 43.
60. Грабович Григорій. *До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка.* — К. : Критика, 2003. — 631с.
61. Грабович Григорій. *Тексти і маски.* — К. : Критика, 2005. — 312с.

62. Грабович Григорій. *Шевченко, якого не знаємо. (З проблематики символічної автобіографії та сучасної рецепції поета)* / Вадим Дивнич (ред.). — К.: Критика, 2000. — 317с.
63. Грицак Ярослав. *Пророк у своїй Вітчизні. Франко та його спільнота (1856-1886)* / Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Інститут критики ; Інститут історичних досліджень Львівського національного ун-ту ім. Івана Франка. — К.: Критика, 2006. — 632с.
64. Грицак Ярослав. *Страсті за націоналізмом: Історичні есеї.* — К.: Критика, 2004. — 344с.
65. Гундорова Тамара. *Проявлення слова. Дискурс ранняго українського модернізму. Постмодерна інтерпретація.* — Львів: Літопис, 1997. — 297с.
66. Гундорова Тамара. *Франко не Каменяр. Франко і Каменяр* / Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Інститут Критики. — К.: Критика, 2006. — 352с.
67. Демчук Р. В. *Українська ідентичність у модусі міфологем.* — К., Стародавній світ: 2014.
68. Довга Л.М. *До питання про барокову ментальність українців.* / Генеза. — № 1(5) — К., 1997 р. — С. 127 — 137.
69. Довга Л.М. *Система цінностей в українській культурі другої половини XVII ст.* — К., 2012.
70. Жолтовський П.М. *Монументальний живопис на Україні XVII — XVIII ст.* — К., 1988.
71. Жолтовський П.М. *Художнє життя на Україні XVII — XVIII ст.* — К., 1983.
72. Жулинський М. , Бондар М., Гундорова Т. *Історія української літератури XIX століття: Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ: У 2 кн.* / Микола Григорович Жулинський (ред.). — К.: Либідь, 2006. — 711с.
73. Забужко О. *Філософія української ідеї та європейський контекст: Франківський період.* — К.: Основи, 1992.
74. Забужко О. *Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій.* — К.: Факт, 2007
75. Ісаєвич Я. Д. *Братства та їх роль у розвитку української культури XVI-XVIII ст.* — К., 1966
76. Ісаєвич Я.Д. *Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні.* — Львів, 1983.
77. *Історія української культури.* / За ред. І. Крип'якевича. — К., 1994. — С. 6-70; 186 — 232; 426 — 466; 625 — 627.
78. *Історія українського мистецтва.* / У 6-ти т. — Т. 1 — 6. — К., 1966 — 1971.
79. *Історія філософії України.* / Підручник. — К., 1994. — С. 69-107.
80. Килессо С.К. *Киево-Печерская лавра.* — М., 1975.
81. Когут З. *Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної та модерної історії України.* — К., 2004. — С. 27-45; 80-167.
82. Корній Л. *Історія української музики. ч.1. (від найдавніших часів до середини XVIII ст.).* - Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996. — Розділ 4.
83. Корній Л., Сюта Б. *Історія української музичної культури.* — К., 2011. — 719.
84. *Культурологія. (Учебное пособие).* / Под ред. А. Радугина. — М., 1998. — С. 12 — 49.
85. Нікітенко Н.М. *Собор Святої Софії в Києві.* — К.: Техніка, 2000. — 230 с. (з іл.)
86. Павличко Соломія. *Дискурс модернізму в українській літературі.* — 2.вид., перероб. і доп. — К. : Либідь, 1999.
87. Парахонський Б. О., Погорілий О. І., Йосипенко О. М., Собуцький М. А., Савельєва М. Ю. *Культурологія: Навч. посібник* / Національний ун-т "Києво-Могилянська академія" / О.І. Погорілий (упоряд.), М.А. Собуцький (упоряд.). — К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2003. — 314с.
88. Плохій С. *Наливайкова віра: Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні: Пер. з англ.* — К., 2005. — 496 с.

89. Попович М. *Сковорода, якого не зловив світ, і світ, який не зловив Сковороди* // Генеза. Філософія, історія, політологія. – К., 1995. № 1 (3). – С. 175 – 181.
90. Попович М. *Григорій Сковорода на тлі філософсько-релігійних рухів „раннього Модерну”* // Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність. – К., 2003. – С. 30 – 50.
91. Ричка В. *Церква Київської Русі (соціальний та етнокультурний аспект)*. – К., 1997.
92. Рубан В. *Український портретний живопис першої половини XIX ст.* – К., 1988.
93. Рубан В.В. *Український портретний живопис XIX-поч. XX ст.* / В.В. Рубан – К. : Наук. думка, 1986. – 224 с.
94. Рубан В. *Український радянський портретний живопис.* — К. : Мистецтво, 1977. — 144 с.
95. Рубан-Кравченко В. *Кричевські і українська художня культура XX століття. Василь Кричевський / Драго... Росандіч (світлини).* — К.: Криниця, 2004. — 704 с.
96. *Современный словарь по Культурологии.* – Минск, 1999. – С. 288 – 305, 363 – 411.
97. Толочко О.П. *Князь в Древней Руси: власть, собственность, идеология.* – К., 1992.
98. *Українська культура.* / Лекції за ред. Д.Антоновича. – К., 1993. – С. 17 – 25; 45-50; 92-98; 199-205; 222-236; 244-248; 275-286; 317-324.
99. Франклін С., Гепард Д. *Начала Русі.* / Под ред. Д. Бужанина. – СПб, 2000. – С.267-365.
100. *Хрестоматія по культурологи. (Учебное пособие)* / Под ред. А. Радугина. – М., 1998. – С. 12 – 143.
101. Чижевський Д. *Нариси з історії філософії на Україні.* – К., 1992. – С. 13 – 23.
102. Чижевський Д. *Український літературний Барок.* – Харків., 2003.
<http://litopys.org.ua/chyzh/chyb.htm>
103. Шевченко І. *Україна між Сходом і Заходом.* . (Нариси з історії культури до початку XVIII ст.) / Пер. з англійської М. Габлевич – Львів, 2001. – С. 13 – 60.
104. Шліхта Н. *Церква тих, хто вижив. Радянська Україна, середина 1940-х — початок 1970-х рр.* — Харків: Акта, 2011. — 468 с.
105. Яковенко Н. *Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI- початку XVIII ст.* – К.: Критика, 2002.
106. Яковенко Н.М. *Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – XVII ст.* – К., 2002
107. Яременко М. *«Академіки» та Академія. Соціальна історія освіти й освіченості в Україні XVIII ст.* — Харків: Акта, 2014.

Розділ II. ОРІЄНТОВНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

I. Академічна характеристика

Шифр галузі, найменування галузі знань, код напрямку, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни	
	Академічна характеристика	Структура
<p>Галузь знань: <i>03 – гуманітарні науки.</i></p> <p>Напрямок підготовки: <i>033 - філософія</i></p> <p>Освітньо- кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i></p>	<p>Рік навчання: <i>I</i></p> <p>Семестр: <i>II</i></p> <p>Кількість годин на тиждень: <i>3</i></p> <p>Статус дисципліни: <i>нормативна</i></p> <p>Кількість кредитів ECTS: <i>4</i></p>	<p>Кількість годин: Загальна: <i>120</i></p> <p>Лекції: <i>28</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>14</i></p> <p>Самостійна робота: <i>78</i></p> <p>Вид підсумкового контролю: <i>Іспит</i></p>

Робочу програму складено для студентів, що здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень *бакалавра* за напрямом підготовки *033 – філософія* (галузь знань: *03 – гуманітарні науки*).

Укладач: Довга Лариса Михайлівна, доктор філософських наук, доцент.

II. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета і завдання навчального курсу. В курсі студентам пропонується систематизований стислий огляд історії української культури від раннього середньовіччя до кінця ХХ ст. **Мета курсу** полягає в тому, аби викликати у студентів зацікавлення українською культурою та надати їм початкові навички осмислення культурно-історичних процесів. **Завдання курсу** полягає у тому, щоб, на підставі сучасних напрацювань вітчизняної та зарубіжної науки дати студентам достатній обсяг систематизованої інформації та ключ до її осмислення, що надалі дозволить їм формувати власне уявлення про становлення й розвиток української культури, а також допоможе переглянути деякі застарілі кліше та оцінки, засвоєні з шкільних підручників, засобів масової інформації тощо.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс пов'язаний із такими навчальними дисциплінами, як «Історія України», «Історія української філософії», «Історія української літератури», «Історія зарубіжної культури».

Вимоги до знань та умінь.

- **Студенти повинні знати:** розуміти основні поняття теорії культури та загальні підходи до аналізу культурних явищ; орієнтуватися у періодизації основних етапів української культури; знати загальні характеристики окремих культурно-історичних епох, періодів, стилів, притаманних українській культурі.
- **Студенти повинні вміти:** сприймати та аналізувати культурні пам'ятки різного типу як тексти, які дають змогу довідатися не тільки про естетичні вподобання певного часу, але й про свідомість, суспільно-політичні погляди та побутові потреби їх замовників чи творців.

III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1.	Вступ до курсу: огляд культурологічних концепцій та підходів до вивчення та інтерпретації історії української культури	2	2	10
2.	Дохристиянська культура на території сучасної України.	2	--	--
3.	Християнська культура Київської Русі: політичний, світоглядний, релігійний та естетичний виміри.	2	2	12
4.	Українська культура пізнього середньовіччя (XIV – початку XVII ст.)	2	--	--
5.	Українська культура доби Бароко (середина XVII – XVIII ст.)	4	2	12
6.	Українська культура доби Просвітництва, преромантизму та Романтизму. (Кінець XVIII – перша половина XIX ст.).	4	2	12
7.	Українська культура другої половини XIX – поч. XX ст.	4	2	12
8.	Українська культура першої половини XX ст.	4	2	12
9.	Українська культура другої половини XX ст.	2	2	10

10	Українська культура кінця ХХ – початку ХХІ ст. Український посмодерн.	2	--	--
	Всього:	28	14	80

IV. ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Мета і завдання лекційних занять з курсу «Історія української культури» полягають у тому, щоб надати студентам систематизований і структурований виклад матеріалу, передбаченого програмою, з акцентом на нові наукові концепції та дослідницькі знахідки кінця ХХ – початку ХХІ ст., зацікавити студентів матеріалом курсу та спонукати їх до подальшого більш детального вивчення окремих сторінок української культури.

План лекційних занять

Лекція 1. (2 год.)

Тема 1. Вступ до курсу: огляд культурологічних концепцій та підходів до вивчення та інтерпретації історії української культури

Зміст лекції

- Сміслові наповнення поняття “культура”, залежність вибору методів дослідження «культури» від трактування поняття. Поняття «національна культура».
- Поняття «культурно-історична епоха»; «стиль», спільне і відмінне між ними.
- Погляди Дмитра Чижевського про культурно-історичні епохи та принципи порівняння між собою етнічних/національних культур чи окремих культурних явищ.
- “Історія культури” як галузь гуманітарної науки та як навчальна дисципліна. Історія української культури – проблеми періодизації.
- Загальна характеристика навчального курсу «Історія української культури».

Література

Основна

1. Гірц, Кліфорд. *Інтерпретація культур*. (Вибрані есе). – К., 2001.
2. Панченко, Валентина. *Принципи класифікації культурної еволюції та її основні етапи*. / Історія світової культури. – Навч. Посібник під ред. Л. Левчук. – К., 2000. – С. 24 – 31.
3. Чижевський, Дмитро. *Культурно-історичні епохи*.
<http://litopys.org.ua/chyzh/chyb16.htm>

Додаткова

Історія Європейської ментальності. / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів, 2004.

Лекція 2. (2 год.)

Тема 2. Дохристиянська культура на території сучасної України.

- Короткий огляд поглядів на проблему етногенезу слов'ян, зокрема тих віток, що населяли території сучасної України; найдавніші згадки про слов'ян, що проживали на цих територіях;
- Розрізнення понять «українська культура» та «культура на території сучасної України»;

- Коротке ознайомлення з принципами дослідження культур дописемного періоду; методи культурантропології;
- Пам'ятки матеріальної культури давніх слов'ян (V – X ст. н.е.), способи їх інтерпретації та формування сучасних уявлень про побут, вірування і суспільні відносини праслов'янського населення України.
- Слов'янська язичницька міфологія, уявлення про світобудову (можливі уявлення про час і простір, його поділ на сакральне та профанне, структуру Космосу; символіку тощо).
- Інформація про пантеон язичницьких богів: їх „функції” та ієрархію.

. Література

Основна

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. Попович М. В. *Мировоззрение древних славян*. К.: Наукова думка, 1985.
https://imwerden.de/pdf/popovich_mirovozzrenie_drevnikh_slavyan_1985_text.pdf
3. *Історія українського мистецтва*. / У 5-ти т. – Т. 2. – К., 2010 –
<https://www.twirpx.com/file/1340241/>

Додаткова

1. *Історія української культури*. / У 5-ти т. – Т. 1. – К., 2001. – С. 673 – 987.
2. Франклін С., Гепард Д. *Начала Руси*. / Под ред. Д. Бужанина. – СПб, 2000. – С.267-365.

Лекція 3. (2 год.)

Тема 3. Християнська культура Київської Русі: політичний, світоглядний, релігійний та естетичний виміри.

- Політична культура: форма та природа Києворуської держави, чим середньовічні уявлення про державу та її структуру відрізняються від сучасних. Уявлення про сакральну природу держави та влади; їх відображення у культовому мистецтві.
- Прийняття християнства Візантійської моделі як головний культуротворчий вибір: засвоєння/модифікування/ретрансляція системи цінностей, життєвих пріоритетів, дозволів та заборон, притаманних східному християнству;
- Вступ до Візантійського культурного/інтелектуального простору: духовні, інтелектуальні та матеріальні (мистецькі) «дивіденди» християнізації: церковне життя, писемність, освіта, література, архітектура, образотворче мистецтво тощо.
- Тривале співіснування язичництва та християнства у культурно-релігійному світі Київської Русі.
- Література Київської Русі: перекладна література; оригінальна творчість у контексті візантійської традиції. Літописи, твори повчального характеру, житійна література та проповідництво.
- Архітектура і малярство: поява мурованої архітектури (храмове будівництво, його візантійські корені та місцева специфіка); розвиток візантійської традиції у станковому та монументальному живопису (поняття сакрального мистецтва; іконопис; фрески; мозаїки; приклади живописного відтворення моментів світського життя).
- Приклади для формування у студентів візуального образу християнської культури Київської Русі (показ слайдів): (а) архітектура: Десятинна церква, собор св. Софії, Успенський собор Києво-Печерської Лаври, церква Спаса на Берестові, Кирилівська церква, Михайлівська церква Видубицького монастиря у Києві; Спасо-Преображенський та Борисо-Глібський собори у Чернігові;

Пантелеймонівська церква у Галичі тощо; (б) монументальний живопис: мозаїчний комплекс Софії Київської; фрески Софії Київської, церкви Спаса на Берестові та Кирилівської церкви у Києві; Спасо-Преображенського собору в Чернігові; (в) іконопис; (г) книжкова мініатюра.

Література

Основна

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. Асеев Ю.С. *Джерела. Мистецтво Київської Русі*. – К.: «Мистецтво», 1980
<https://www.twirpx.com/file/1322303/>
3. Яковенко Н. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. – К., 2005 –.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Jakovenko.pdf>
4. *Історія українського мистецтва*. / У 5-ти т. – Т. 2. – К., 2010
<https://www.twirpx.com/file/1340241/>

Додаткова

5. *Історія української культури*. / У 5-ти т. – Т. 1. – К., 2001. – С. 673 – 987.
6. *Мистецтво Київської Русі: Архітектура. Мозаїки. Фрески. Іконопис. Мініатюра. Декоративно-ужиткове мистецтво*.: Альбом. / авт.-упорядник Ю. С. Асеев. – К.: Мистецтво, 1989.
7. Нікітенко Н.М. *Собор Святої Софії в Києві*. – К.: Техніка, 2000. – 230 с. (з іл.)
8. Софія Київська. Державний архітектурно-історичний заповідник.: Альбом:/ авт.-упор. Г. Логвин. – К.: «Мистецтво», 1971.
9. Шевченко Ігор. *Україна між Сходом і Заходом*. (Нариси з історії культури до початку XVIII ст.) / Пер. з англійської М. Габлевич. – Львів, 2001. – С. 13 – 60.
10. Франклін С., Гепард Д. *Начала Русі*. / Под ред. Д. Бужанина. – СПб, 2000. – С.267-365.

Лекція 4. (2 год.)

Тема 4. Українська культура пізнього середньовіччя (XIV – початку XVII ст.)

- Політична система та станова структура соціуму. Міста як основа формування нового типу суспільної свідомості та вироблення нової системи віртуальних цінностей. Сприйняття “свого” і “чужого”, приконфронтації толерування ищі.
- Початок книгодрукування в Україні: формування нового типу інтелектуальної комунікації.
- Шкільництво, поступове формування шкіл нового типу. Братства та їх роль у розвитку освіти в Україні. «Академія» князя Костянтина Василя Острозького: інтелектуальна спільнота, осередок «гуманістичної науки» та освіти.
- Зародження “історичної свідомості” української еліти (міф про сарматське походження).
- Конфесійне розмаїття населення України в другій половині XVI – на початку XVII ст.): конфронтація «ідей», побутове толерування «іншого», шляхи до визначення власної «самості/ідентичності» та пошуки можливостей до діалогу.
- Проблема “ренесансу” в українській художній культурі кінця XVI – початку XVII ст.: український Ренесанс чи присутність елементів ренесансної культури на українських теренах?
- Що таке елітарна культура. Феномен “багатомовності” елітарної ранньомодерної української культури.

Література

Основна

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. *Історія української культури*. / У 5 т. – Т.3. – К., 2001.
3. *Історія українського мистецтва*. / У 5 т. – Т. 3. – К., 2011
<https://www.twirpx.com/file/1340393/grant/>
4. Яковенко Н.М. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. – К., 2005.

Додаткова

5. Корній Л. *Історія української музики. ч.1. (від найдавніших часів до середини XVIII ст.)*. - Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996. – Розділ 4.
6. *Національний художній музей України. Альбом* / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
7. *Українська ікона XIV-XVIII ст.: Альбом* / авт-упор. В. Откович, В. Пилипюк. – Львів: «Світло і тінь», 1999
8. *Український портрет XVI-XVIII ст.: Альбом* / авт-упор. Г. Белікова, Л. Членова. – К.: Артанія Нова, 2006
http://chtyvo.org.ua/authors/Chlenova_Larysa/Ukrainskyy_portret_xvi-xviii_stolit/
9. Яковенко Н. *Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI- початку XVIII ст.* – К.: Критика, 2002.
10. Яковенко Н. *Паралельний світ: дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст.* – К.: Критика, 2012.

Лекції 5-6. (4 год.)

Тема 5. Українська культура доби Бароко (середина XVII – XVIII ст.)

- Освітня та церковна реформи Петра Могили. Значення Києво-Могилянської Академії у формуванні ранньомодерної української культури.
- Світоглядні та загальнокультурні наслідки утворення „козацької” держави. «Переяславська угода»: зустріч і конфлікт різнотипних політичних систем.
- Відображення політичних та культурно-освітніх вподобань козацької еліти в пунктах «Гадяцького трактату».
- Два світи української ранньомодерності: цінності та пріоритети світської і церковної еліти. Візії історичного минулого й майбутнього нової держави: формування ранньомодерної протонаціональної самосвідомості української еліти.
- Політико-правові погляди козацької старшини: «Конституція» Пилипа Орлика як утілення «ідеальної» моделі державного устрою.
- Основні риси української художньої культури доби Бароко. «Козацьке/мазепинське Бароко»: нова держава – новий тип свідомості політичної еліти – новий тип культури.
- Українська барокова література (види і жанри української барокової літератури, естетичні засади, тематика). Навчання риторики та поезики. Чотиримовність української барокової літератури. Упровадження староукраїнської мови у літературний/богословський дискурс.
- Бароко в українській архітектурі XVII – XVIII ст.: відновлення давньоруських храмів та нове будівництво; типологія споруд; світська мурована архітектура.
- Українське образотворче мистецтво (малярство, скульптура, графіка) XVII – XVIII століть. Специфіка українського барокового іконопису: зближення сакрального та профанного світів. Поява світських живописних жанрів: бароковий портрет. Символічний світ українського Бароко: українська книжкова графіка; тези, оформлення панегіриків тощо.

Література

Основна

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. *Історія української культури*. / У 5 т. – Т.3. – К., 2001.
3. *Історія українського мистецтва*. / У 5 т. – Т. 3. – К., 2011
<https://www.twirpx.com/file/1340393/grant/>
4. Яковенко Н.М. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. – К., 2005.

Додаткова

5. Корній Л. *Історія української музики. ч.1. (від найдавніших часів до середини XVIII ст.)*. - Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996. – Розділ 4.
6. *Національний художній музей України.: Альбом* / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
7. *Українська ікона XIV-XVIII ст.: Альбом* / авт-упор. В. Откович, В. Пилипюк. – Львів: «Світло і тінь», 1999
8. *Український портрет XVI-XVIII ст.: Альбом* / авт-упор. Г. Белікова, Л. Членова. – К.: Артанія Нова, 2006
http://chtyvo.org.ua/authors/Chlenova_Larysa/Ukrainskyy_portret_xvi-xviii_stolit/
9. Чижевський Д. *XVII ст. в духовній історії України*. / Чижевський Д. Твори у 4-х т. – Т. 2. – К., 2005.
10. Чижевський Д. *Український літературний Барок. Нарис*. – Харків: Акта, 2003. -
<http://litopys.org.ua/chyzh/chyb.htm>
11. Яковенко Н. *Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI- початку XVIII ст.* – К.: Критика, 2002.
12. Яковенко Н. *Паралельний світ: дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст.* – К.: Критика, 2012.

Лекції 7-8 (4 год)

Тема 6. Українська культура доби Просвітництва, преромантизму та Романтизму. (Кінець XVIII – перша половина XIX ст.).

- Основні тенденції розвитку української культури другої половини XVIII ст.: пізнє Барокко, Просвітництво, преромантизм.
- Освітні практики, культура читання, формування середовища інтелектуалів. Феномен Григорія Сковороди, загальна характеристика його філософських поглядів.
- Суспільно-політична думка – від «Історії Русів» до «Книги буття українського народу» - формування новітньої української національної самосвідомості, різні вектори уявлень про національну гідність, свободу та самовизначення.
- Освітні реформи першої половини XIX ст.
- Розвиток науки. Зацікавлення культурою простолюду, збирання, записування, публікація фольклору.
- Романтизм в українській культурі. Формування уявлень про особливу місію геніїв та їхній вплив на долю свого народу (геній/пророк/месія).
- Українська література першої пол. XIX ст.: творчість Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Миколи Гоголя.
- Розвиток образотворчого мистецтва та архітектури: романтизм, класицизм, реалізм.
- Український театр першої пол. XIX ст.

Література

Основна

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999. – С.284-377.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. Бондаревська, Ірина. *Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст.* – К.: Парапан, 2005. – С. 58-107; 218-251;
https://www.researchgate.net/publication/329034280_I_Bondarevska_Paradoksalnist_est_etichogo_v_ukrainskij_kulturi_XVII-XVIII_st
3. Грабович Григорій. *Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка.* / Пер. з англ. С. Павличко – К.: Критика, 1998. – Сс. 17-33, 63-77, 98-168.
http://chtyvo.org.ua/authors/Hrbovych_Hryhorii/Poet_iak_mifotvorets_semantyka_symboliv_u_tvorchosti_Tarasa_Shevchenka/
4. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття.* – К.: Генеза, 2000.- Сс. 24-29; 35-40; 46-56.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>

Додаткова

1. *Історія української культури.* - У 5-ти т. – Т. 4, кн. 1-2. – К., 2007.
2. Корній Л.П. *Історія української музики.* Частина 3. XIX ст. Київ – Нью-Йорк, 2001.
3. *Національний художній музей України.: Альбом.* / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 108-127; 133-135. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
4. *Український живопис XIX-XX ст. з колекції НХМУ.: Альбом.* – К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 1-44. <https://www.twirpx.com/file/593538/>

Лекції 9-10 (4 год.)

Тема 7. Українська культура другої половини XIX – поч. XX ст.

- Процеси урбанізації на території України.
- Суспільно-політичні рухи, їх спрямування.
- Громади та національний романтизм (Микола Драгоманов, Іван Франко).
- Ліберально-демократична, націонал-демократична та соціалістична думка (Михайло Грушевський, Леся Українка, Богдан Кістяківський).
- Поступ науки та освіти; створення НТШ, видання наукової літератури.
- Загальна характеристика художньої культури: реалізм, національний романтизм, імпресіоназм.
- Доба реалізму: література і театр.
- Література національного романтизму та модернізму.
- Реалізм та національний романтизм в образотворчому мистецтві: Південно-Російське товариство пересувних художніх виставок.
- Імпресіонізм та зародження авангарду. Еклектизм, модернізм (сецесія) та конструктивізм в архітектурі.

Література

Основна

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття.* – К.: Генеза, 2000.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>

3. *Історія української культури. У п'яти томах.* – Том 4. Книга 2: Українська культура другої половини ХІХ століття / Ред. Г.А. Скрипник. – К.: Наукова Думка, 2005.
4. *Історія українського мистецтва у 6 т.* – Т. 4.; Кн.2. – К., 1970

Додаткова

5. Грабович Григорій. *До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка.* — К. : Критика, 2003. — 631с.
6. Грабович Григорій. *Тексти і маски.* — К. : Критика, 2005. — 312с.
7. Гундорова Тамара. *Франко не Каменяр. Франко і Каменяр / Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту, Інститут Критики.* — К. : Критика, 2006. — 352с.
8. Жулинський М., Бондар М., Гундорова Т. *Історія української літератури ХІХ століття: Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ:У 2 кн. / Микола Григорович Жулинський (ред.).* — К. : Либідь, 2006. — 711с.
9. Забужко Оксана. *Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період.* — К. : Факт, 2006. — 154с
10. Корній Л., Сюта Б. *Історія української музичної культури.* – К., 2011. – 719.
11. *Український живопис ХІХ-ХХ ст. з колекції НХМУ.: Альбом.*– К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 45-168. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
12. *Національний художній музей України.: Альбом./ упор. О. Лагутенко.* – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 108-127; 133-135. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
13. Павличко Соломія. *Дискурс модернізму в українській літературі.* — 2.вид., перероб. і доп. — К. : Либідь, 1999.
14. *Рубан В.В. Український портретний живопис ХІХ-поч. ХХ ст. / В.В. Рубан* – К. : Наук. думка, 1986. – 224 с.
15. *Українські авангардисти як теоретики і публіцисти / Упоряд.: Д. Горбачов, О. Папета, С. Папета.* – К.: Тріумф, 2005. – 382 с.

Лекція 11-12 (4 год.)

Тема 8. Українська культура першої половини ХХ ст.

- Револуція і Громадянська війна – позиції представників української інтелігенції та їхні подальші долі.
- Наука та освіта у 20-х роках ХХ ст.: програма «ліквідації безграмотності»; «українізація» та діяльність Миколи Скрипника; утворення ВУАН.
- Україна та «українська ідея» у період сталінського тоталітарного режиму.
- Авангардні течії в українській художній культурі 20-х – 30-х років ХХ ст.: пролетарська «маскультура» та протистояння їй з боку письменників-авангардистів (Еллан Блакитний, Микола Хвильовий, Микола Зеров); театральний авангард (Леся Курбас); авангардні течії в українському образотворчому мистецтві (Олександр Архипенко, Михайло Бойчук і «бойчукісти»; Анатоль Петрицький, Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Василь Єрмілов, Давид Бурлюк, Казимир Малевич, Віктор Пальмов).
- Теорія «соціалістичного реалізму», протистояння соцреалізму та авангардизму, остаточне утвердження «соцреалізму» як єдиного дозволеного творчого методу у СРСР.
- «План монументальної пропаганди» - художня культура на службі тоталітарної ідеології.

Література

Основна

1. Попович М. В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. *Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст.* / Редкол. В. Сидоренко та ін. – в. 2-х кн. – Кн. 1. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С. 7-60; 162-221; 292-400 <http://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=1824>
3. *Історія української літератури ХХ ст. Кн. 1 (1910-1930-і рр.)* / Ред. В. Дончик. – К.: Либідь, 1993. – С. 9 – 147. <https://www.twirpx.com/file/1842269/>
4. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття*. – К.: Генеза, 2000.- Сс. 166-185.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
5. Павличко Соломія. *Дискурс модернізму в українській літературі*. — 2.вид., перероб. і доп. — К. : Либідь, 1999.

Ілюстративний матеріал та оригінальні тексти авангардистів:

6. *Альбом. Український авангард 1910-1930 років*. / Авт.-упоряд. Д. О. Горбачов. – К.: Мистецтво, 1996. – 400 с.: іл.
7. *Альбом. Український модернізм 1910-1930..* – Хмельницький: Галерея, 2006. – 287 с.: іл.
8. *Українські авангардисти як теоретики і публіцисти* / Упоряд.: Д. Горбачов, О. Папета, С. Папета. – К.: Тріумф, 2005. – 382 с.
9. *Альбом. Український живопис ХІХ-ХХ ст. з колекції НХМУ*. – К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 169-181. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
10. *Альбом. Національний художній музей України*. / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 187-275. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
11. *Історія українського мистецтва*. / У 5-ти т. – Т.5. – С. 30-205 (з іл.) - <https://www.twirpx.com/file/1342089/>

Додаткова:

12. Грабович Григорій. *До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка*. — К. : Критика, 2003. — 631с.
13. Грабович Григорій. *Тексти і маски*. — К. : Критика, 2005. — 312с.
14. Гундорова Тамара. *Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація*. — Львів: Літопис, 1997. — 297с.
15. *Історія української культури*. - У 5-ти т. – Т. 5, кн. 1. – К., 2010.
16. *Історія української архітектури*. – К., 2003.
17. Корній Л., Сюта Б. *Історія української музичної культури*. – К., 2011. – 719.
18. Попович М.В. *Червоне століття*. – К.: АртЕк, 2007. – С. 636-678.
http://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myrosлав/Chervone_stolittia.pdf
19. Рубан-Кравченко В. *Кричевські і українська художня культура ХХ століття. Василь Кричевський / Драго... Росандіч (світлини)*. — К.: Криниця, 2004. — 704 с.

Лекція 13 (2 год.)

Тема 9. Українська культура другої половини ХХ ст.

- «Відлига» 60-х років: політичні рухи, науково-технічна та гуманітарна культура.
- Феномен «шістдесятництва»: політичні цілі, способи протистояння тоталітарному режимові.
- Дисидентство і дисиденти: творчість, імена та долі.
- Мистецтво соцреалізму: тоталітарна ідеологія та національний вимір.
- За межами соцреалізму: українська протестна культура; художній андеграунд радянського періоду.
- Український радянський кінематограф.

- Українська музична культура і театр радянського періоду.

Література

Основна

1. Попович М. В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. *Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст.* / Редкол. В. Сидоренко та ін. – в. 2-х кн. – Кн. 1. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С. 7-60; 162-221; 292-400 <http://elib.nlu.org.ua/view.html?id=1824>
3. *Історія української літератури ХХ ст. Кн. I (1910-1930-і рр.)* / Ред. В. Дончик. – К.: Либідь, 1993. – С. 9 – 147. <https://www.twirpx.com/file/1842269/>
4. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття*. – К.: Генеза, 2000.- Сс. 166-185.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
5. Павличко Соломія. *Дискурс модернізму в українській літературі*. — 2.вид., перероб. і доп. — К. : Либідь, 1999.

Ілюстративний матеріал та оригінальні тексти авангардистів:

6. *Альбом. Український живопис ХІХ-ХХ ст. з колекції НХМУ*. – К.: Арканія Нова, 2005. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
7. *Альбом. Національний художній музей України*. / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
8. *Історія українського мистецтва*. / У 5-ти т. – Т.5.
<https://www.twirpx.com/file/1342089/>

Додаткова:

9. Грабович Григорій. *До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка*. — К. : Критика, 2003. — 631с.
10. Гундорова Тамара. *Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація*. — Львів: Літопис, 1997. — 297с.
11. *Історія української культури*. - У 5-ти т. – Т. 5, кн. 1. – К., 2010.
12. *Історія української архітектури*. – К., 2003.
13. Корній Л., Сюта Б. *Історія української музичної культури*. – К., 2011. – 719.
14. Попович М.В. *Червоне століття*. – К.: АртЕк, 2007. – С. 636-678.
http://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myrosлав/Chervone_stolittia.pdf
15. Шерех Ю. *Троє прощань і про те, що таке історія української літератури* // Шерех Ю. Третя сторожа. Література. Мистецтво. Ідеології. К., 1993.
16. Шліхта Н. *Церква тих, хто вижив. Радянська Україна, середина 1940-х — початок 1970-х рр.* — Харків: Акта, 2011. — 468 с.

Лекція 14 (2 год.)

Тема 10. Українська культура кінця ХХ – початку ХХІ ст.: Постмодерн.

- Політичний простір України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: теорії та реалії.
- «Культура елітарна», «масова культура», «культура повсякдення» - якими вони є в епоху постмодерну.
- Культура на службі «ідеологій», культурна інтервенція як засіб ведення «гібридної війни».
- «Терапевтичний» чинник мистецького простору: робота з травматичним досвідом, спроби виходу з «травми».
- «Культура/політика пам'яті» в сучасній Україні.

- У пошуках «себе»: український художній постмодерн (архітектура, література, театр, образотворче мистецтво).
- Вічне питання плюс «пострадянський синдром»: чи може/чи потребує сучасна художня культура відсторонитися від політики та ідеології?

Література

Основна

1. Попович М. В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. *Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст.* / Редкол. В. Сидоренко та ін. – в. 2-х кн. – Кн. 1. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С. 7-60; 162-310; 292-400 <http://elib.nlu.org.ua/view.html?id=1824>

Додаткова

1. Берегова Олена. *Постмодернізм в українській камерній музиці 80- 90 років ХХ сторіччя* / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського; Національна парламентська бібліотека України. — К., 1999. — 140с.
2. Гундорова Тамара. *Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація*. — Львів: Літопис, 1997. — 297с.
3. К'юбільє Жан-Марі. *Порногламур* – К.: «Основи», 2009 – 175 с.
<http://1576.ua/uploads/files/4746/Pornoglamyr.pdf>
4. Попович М.В. Червоне століття. – К.: АртЕк, 2007. – С. 636-678.
http://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myrosлав/Chervone_stolittia.pdf
5. Шерех Ю. Троє прощань і про те, що таке історія української літератури // Шерех Ю. Третя сторожа. Література. Мистецтво. Ідеології. К., 1993.

V. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Мета і завдання семінарських занять. Семінарські заняття з курсу передбачають обговорення студентами питань, визначених робочою навчальною програмою. Працюючи на семінарських заняттях студенти повинні проявити знання/розуміння процесів, притаманних розвитку української культури; викласти отримані під час підготовки до семінару знання про окремі культурні явища та об'єкти; навчитися порівнювати різні культурні явища/феномени; навчитися швидко реагувати на питання/відповіді, брати участь у наукових дискусіях, толерувати інакші судження та вступати у діалог.

Зміст семінарських занять. Впродовж семінарських занять з курсу «Історія української культури» передбачається обговорення актуалізація проблемних блоків, озвучених під час лекцій, задля чого передбачаються такі форми аудиторної роботи як рольові ігри, квести, презентації, наукові диспути тощо. Також передбачено проведення однієї письмової контрольної роботи.

План семінарських занять

Семінар 1. (2 год.)

Вступ до курсу. Поняттєвий апарат дисципліни «історія культури».

Питання для підготовки:

- Що таке "культура", історичні зміни смислового наповнення цього поняття.

- Що таке «стиль» і що таке «культурно-історична епоха». Розрізнення понять.
- Погляди Дмитра Чижевського про культурно-історичні епохи.
- Основні сучасні підходи до вивчення/визначення культури.

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття проводиться у вигляді письмової контрольної роботи;
- 2) питання на контрольну роботу:
 - опишіть власне розуміння «культури», те, яке було сформоване у Вашій уяві до ознайомлення з науковими трактування цього поняття.
 - наведіть те наукове визначення поняття «культура», яке видається Вам найбільш коректним; прошу пояснити, чому Ви вибрали саме це визначення, які його позитивні сторони та недоліки.
 - власними словами коротко поясніть, що це «стиль» та «культурно-історична епоха», в чому полягає відмінність між ними.
 - коротко поясніть, які теми чи періоди в історії української культури можуть зацікавити Вас найбільше. Чому?
- 3) загальний обсяг тексту, який студенти напишуть під час проведеної роботи не повинен перевищувати 4 сторінки стандартного зошита (чи 2 сторінок формату А4)
- 4) перед початком контрольної роботи студентів слід попередити, що від них вимагається не дослівне відтворення (списування) визначень, наведених у підручниках, а їхнє власне розуміння запропонованих для розгляду питань. Відтак позитивно буде оцінюватися саме їхня здатність самостійно мислити і викладати свої думки на папері.
- 5) Загальна оцінка за контрольну роботу максимум 12 балів: в т. ч. за відповідь на перше питання – до 2 балів; за відповідь на друге та третє питання – до 4 балів за кожне; за відповідь на четверте питання – до 2 балів.

Мета проведення контрольної роботи: виявити базовий рівень знань/уявлень студентів про наповнення понять «культура», «стиль», «культурно-історична епоха»; виявити зацікавлення студентів в галузі історії української культури; дати студентам досвід самостійного мислення та викладання власних думок на папері.

Література:

(підручники та загальні історичні праці
<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова:

4. Гірц, Кліффорд. *Інтерпретація культур*. (Вибрані ессе). – К., 2001. – С. 9 – 42.
http://chtyvo.org.ua/authors/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur/
5. Панченко, Валентина. *Принципи класифікації культурної еволюції та її основні етапи*. / Історія світової культури. – Навч. Посібник під ред. Л. Левчук. – К., 2000. – С. 24 – 31. http://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Istoria_svitovoi_kultury.pdf
6. Чижевський, Дмитро. *Культурно-історичні епохи*.
<http://litopys.org.ua/chyzh/chyb16.htm>

Додаткова:

7. *Історія Європейської ментальності*. / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів, 2004. – С.9 – 14. http://chtyvo.org.ua/authors/Dintselbakher_Peter/Istoriia_evropeiskoi_mentalnosti/
8. Парахонський Б. О., Погорілий О. І., Йосипенко О. М., Собуцький М. А., Савельєва М. Ю. *Культурологія: Навч. посібник* / Національний ун-т "Києво-Могилянська

Семінар 2. (2 год.)

Культура Київської Русі

Питання для підготовки:

- Язичницька культура давньої України:
 - пантеон богів,
 - уявлення про будову всесвіту, структуру простору й часу, місце людини у світі
 - мистецтво дохристиянської Русі.
- Християнське уявлення про світ. Храм як відтворення моделі християнського «космосу»; символічне значення окремих структурних елементів храму.
- Сакральна архітектура Київської Русі: на прикладі пам'яток Києва та Чернігова.
- Образотворче мистецтво: мозаїки та фрески Софії Київської.
- Впровадження писемності: початок нового типу комунікації й освіти та нового етапу в розвитку культури.
- Розвиток літератури: основні літературні жанри, їх загальна характеристика.

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття рекомендується проводити у вигляді рольової гри, яка передбачає активне спілкування студентів між собою;
- 2) формою спілкування стає уявна екскурсія, котру одна підгрупа (умовно – мешканці Києва XII ст.) проводять для іншої підгрупи (умовно - киян, які проживали тут ще в язичницьку епоху і нічого не знають про християнство, про писемність, освіту, нову культову архітектуру, монументальний живопис тощо; цих люди випадково «машина часу» перекидає у Київ XII ст. і вони потребують детальних пояснень щодо укладу життя та культури, яких вони не розуміють);
- 3) група ділиться на підгрупи викладачем; учасники кожної підгрупи самі вибирають поміж себе «капітана команди», який буде задавати тон/хід веденню віртуальної «екскурсії»; через 30 хв. від початку гри підгрупи «міняються» ролями, тобто «прибульці» перетворюються у «екскурсоводів середньовічним Києвом», а група «Киян XII ст.» перетворюється в уявних «прибульців»;
- 4) «екскурсоводи» повинні пояснювати, що саме можуть побачити «прибульці», чому те чи інше явище або об'єкт з'явилися на Русі, що вони означають, чому вважаються важливими, такими, що їх варто показувати чи ними пишатися;
- 5) учасники підгрупи «подорожуючі в часі» повинні задавати питання «екскурсоводам», наголошуючи на тих нових явищах, які з'явилися на Русі саме після прийняття християнства і пояснюючи, що й чому їх дивує, теж розповідати про те, як було у їхній час, порівнювати, знаходити відмінності;
- 6) «екскурсоводи» можуть підготувати слайди із зображенням пам'яток, про які вони розповідатимуть; слайди будуть демонструватися за допомогою проектора;
- 7) оцінювання: загальна оцінка за участь у семінарському занятті максимум 10 балів, в т.ч. представлення явищ/об'єктів культурного середовища – 5 балів, задавання запитань, уточнень, висловлення сумнівів – 3 бали, підтримування загальної дискусії – 2 бали.
- 8) Список обов'язкової літератури надається у широкому zakresі з тим, аби студенти могли вибрати з неї саме ті тексти, які видаватимуться їм найбільш зрозумілим та цікавим.

Мета проведення рольової гри: студенти повинні проявити знання/розуміння процесів, що відбувалися в культурі дохристиянської та християнської Київської Русі; викласти отримані під час підготовки до семінару знання про окремі об'єкти архітектури та образотворчого мистецтва відповідного періоду, бажано продемонструвавши це на слайдах/презентаціях; навчитися порівнювати різні культурні явища/феномени; навчитися швидко реагувати на питання/відповіді, брати участь у дискусіях, толерувати «іного» та вступати з ним в комунікацію.

Література:

(підручники та загальні історичні праці

<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова:

1. Асеев Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К.: «Мистецтво», 1980 – с. 37-180 (з іл.) <https://www.twirpx.com/file/1322303/>
2. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 1999. – С. 32 – 119. <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
3. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К., 2005 – С. 10-12; 20-41; 44-48; 55-63. <http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Jakovenko.pdf>
4. Історія українського мистецтва. / У 5-ти т. – Т. 2. – К., 2010 – С. 331-389; 457 – 738. <https://www.twirpx.com/file/1340241/>

Ілюстрації:

5. Альбом: Мистецтво Київської Русі: Архітектура. Мозаїки. Фрески. Іконопис. Мініатюра. Декоративно-ужиткове мистецтво.: Альбом. / авт.-упорядник Ю. С. Асеев. – К.: Мистецтво, 1989
6. Альбом: Софія Київська. Державний архітектурно-історичний заповідник. / авт.-упор. Г. Логвин. – К.: «Мистецтво», 1971. – Іл. 1-270.

Додаткова:

7. Історія української культури. / У 5-ти т. – Т. 1. – К., 2001. – С. 673 – 987. <http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm>
8. Нікітенко Н.М. Собор Святої Софії в Києві. – К.: Техніка, 2000. – 230 с. (з іл.)
9. Попович М. В. Мироззрение древних славян. К.: Наукова думка, 1985. https://imwerden.de/pdf/popovich_mirovozzrenie_drevnikh_slavyan_1985_text.pdf
10. Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. (Нариси з історії культури до початку XVIII ст.) / Пер. з англійської М. Габлевич. – Львів, 2001. – С. 13 – 60. <http://litopys.org.ua/ishevch/ishev.htm>
11. Франклін С., Гепард Д. Начала Русі. / Под ред. Д. Бужанина. – СПб, 2000. – С.267-365.

Семінар 3 (2 год.)

Українська культура кінця XVI – першої половини XVIII ст.

Питання для підготовки:

- Ренесансні тенденції в українській культурі к. XVI – поч. XVII ст. (На прикладі архітектури та скульптури Львова).
- Основні світоглядні параметри барокової культури.

- Співвідношення «візантійської» та «латинської» традицій в ранньомодерній українській культурі: український іконопис доби пізнього середньовіччя (XVI ст.) та Бароко (XVII – XVIII ст.).
- Сакральна архітектура доби Бароко.
- Український портретний живопис к. XVI – поч. XVIII ст.
- Українська скульптура доби Бароко. Творчість Івана Пінзеля.
- Українська шкільна драма доби Бароко.
- Українська музика доби Бароко.

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття рекомендується проводити у вигляді презентацій, що демонструються за допомогою проектора та обговорюються учасниками семінару;
- 2) теми презентацій не можуть повторюватися і повинні бути вибрані таким чином, аби в підсумку вони максимально повно розкрили проблематику семінару.

Питання для підготовки презентацій:

- Характеристика ренесансової архітектури Львова: ансамбль Успенської церкви (Успенська церква, каплиця Трьох святих та вежа Корнякта), «Чорна кам'яниця», «Будинок Корняктів», каплиця Боїмів;
 - Основні естетичні та світоглядні риси української культури доби Бароко;
 - Характеристика української сакральної архітектури доби Бароко на прикладі: монастирського комплексу Софії Київської (споруди, зведені впродовж 17-18 ст.); Георгіївського собору Видубицького монастиря у Києві, Святопокровського собору в Харкові, собору св. Юра у Львові);
 - Український парадний портрет 17-18 ст. (портрети представників шляхти, козацької старшини та церковних ерархів);
 - Характеристика українського барокового іконопису (на прикладі: комплексу ікон з церкви с. Березна на Чернігівщині; ікон сюжету «Покрова» та «Христос в точилі»);
 - Творчість Йоана Георга Пінзеля (українська барокова скульптура);
 - Характеристика української барокової музики (на прикладі ворчості Миколи Дилецького / або Максима Березовського)
- 3) ***однією з форм презентації*** також може бути представлення/розігрування/декламація короткої «шкільної драми» або «декламації» (або частини драми), однієї з тих, що могли ставитися спудеями Києво-Могилянського колегіуму (текст можна вибрати з антологій «Українська література XVII ст.», «Українська література XVIII ст.», «Українська поезія XVII ст.»); перед представленням вистави належить зробити коротенький вступ із розповіддю про історію української барокової драми та про значення/смісли вибраного для представлення твору;
 - 4) бажано, щоб студенти готували презентації у підгрупах (по 2-3 особи, у виставі може взяти участь до 5 студентів). Впродовж семінарського заняття можна представити не більше, ніж 7 презентацій загальною тривалістю до 10 хв. кожна; на підгрупи студентів ділить викладач, або ж вони можуть укласти свої підгрупи самостійно;
 - 5) кожна презентація повинна обговорюватися всією групою; уміння задавати питання, робити уточнення, дискутувати оцінюватиметься окремими балами;
 - 6) Загальна оцінка за семінарське заняття – 9 балів, в т. ч. за презентацію – 6 балів, за питання та участь у дискусії/обговоренні – 3 бали.
 - 7) Список обов'язкової літератури надається у широкому zakresі з тим, аби студенти могли вибрати з неї саме ті тексти, які видаватимуться їм найбільш зрозумілим та цікавим.

Мета проведення семінарського заняття: дати студентам досвід підготовки та представлення презентації; виявити їхні знання в галузі української барокової культури; прищепити навички провадження наукової дискусії, осмислювання та оцінювання наукової інформації.

Література:

(підручники та загальні історичні праці

<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова:

13. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999 – С. 134 – 201; 246-283.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
14. *Історія української культури*. / У 5 т. – Т.3. – К., 2001 – С. 833-924; 966-978; 1007-1017 (з іл.). http://www.studmed.ru/smoliy-valeriy-red-storya-ukrayinskoyi-kulturi-tom-3_4f0876aabc7.html
15. *Історія українського мистецтва*. / У 5 т. – Т. 3. – К., 2011 – С. 18-102; 208-424; 545-654 <https://www.twirpx.com/file/1340393/grant/>
16. Яковенко Н.М. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. – К., 2005. – С.135-138; 189-200; 284-285; 290-307.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Jakovenko.pdf>

Ілюстрації для підготовки презентацій:

17. Альбом: *Національний художній музей України*. / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 12-107. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
18. Альбом: *Українська ікона XIV-XVIII ст.* / авт-упор. В. Откович, В. Пилипюк. – Львів: «Світло і тінь», 1999 – Іл. 13-95.
19. Альбом: *Український портрет XVI-XVIII ст.* / авт-упор. Г. Белікова, Л. Членова. – К.: Артанія Нова, 2006 – Іл. 1, 2, 10, 15, 56-65; 86, 87, 97, 98, 104, 137, 138, 144, 145, 150-161, 174, 186, 211-218, 221, 230-232 239-247, 261-268.
http://chtyvo.org.ua/authors/Chlenova_Larysa/Ukrainskyy_portret_xvi-xviii_stolit/

Тексти для підготовки декламацій/вистав:

20. Софроній Почаський. *Євхаристеріон*. // Українська література XVII ст. / упор. В. Кречотень. – К.: Наукова Думка, 1987 – С.239-256.
http://litopys.org.ua/old17/old17_13.htm
21. Прокопович Теофан. *Владимир*. // Українська література XVIII ст. / упор. В. Кречотень. – К.: Наукова Думка, 1983 – С. 258-305
http://litopys.org.ua/old18/old18_26.htm
22. Довгалевський Митрофан. *Комичеськоє дійствіє* // Українська література XVII ст. / упор. В. Кречотень. – К.: Наукова Думка, 1983 – С.325-336.
http://litopys.org.ua/old18/old18_28.htm

Додаткова:

23. Корній Л. *Історія української музики. ч.1. (від найдавніших часів до середини XVIII ст.)*. - Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996. – Розділ 4.
24. Чижевський Д. *XVII ст. в духовній історії України*. / Чижевський Д. Твори у 4-х т. – Т. 2. – К., 2005. – С. 113-124. <http://litopys.org.ua/chyzh/chyb17.htm>
25. Чижевський Д. *Український літературний Барок. Нарис*. – Харків: Акта, 2003. -
<http://litopys.org.ua/chyzh/chyb.htm>

Семінар 4 (2 год.)

Українська культура доби пізнього Бароко (преромантизму) та романтизму

Питання для підготовки:

- Українське пізнє Бароко й преромантизм: філософські погляди Григорія Сковороди.
- Загальна характеристика українського романтизму як естетичного і політичного проекту.
- Романтизм в українському образотворчому мистецтві (живопис, графіка).
- Українська музика доби романтизму.
- Романтизм в українській літературі (Котляревський, Шевченко, Гоголь) та у політичних деклараціях («Книга буття українського народу») першої половини ХІХ ст.

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття рекомендується проводити у вигляді «філософського» діалогу-диспуту; зразком для побудови такого діалогу слугуватиме твір Григорія Сковороди «Благодарний Еродій»;
- 2) модерує проведення диспуту викладач, задаючи основні проблемні блоки, які належить обговорювати, спрямовуючи дискусію у відповідне русло, слідкуючи, щоб усі студенти, що бажають висловитися, мали змогу це зробити;
- 3) можливі проблеми для обговорення (обговорюватиметься щонайбільше чотири із запропонованих проблем/питань, також вони можуть дещо змінюватися чи уточнюватися у залежності від зацікавлень групи; бажано, щоб вибрані для дискусії питання бралися із різних тематичних груп):
 - преромантичні (Сковорода) уявлення про «істинне щастя»: про дотримання в усьому міри; про важливість раціонального та інтуїтивного знання; про можливість захоплюватися чужими здобутками та дотримуватися власних/традиційних норм моралі;
 - «де лежить істинний скарб»? – перед-романтичні (Сковорода) та романтичні (Котляревський, Шевченко, Гоголь, Костомаров) погляди на значимість соціального світу та внутрішнього світу людини; про значимість для індивіда провадження активного соціального/політичного життя; про жертвовність; про пошук/приміряння ідентичностей та пізнання душі/долі/місії/сутності окремого індивіда або народу;
 - «еманація народного духу»: про значимість дослідження та збереження культури простолюду (фольклор); зацікавлення професійних композиторів, письменників художників доби романтизму життям «простих людей»;
- 4) групу належить поділити на дві підгрупи; одна представлятиме погляди пізнього Бароко (перед-романтизму), а інша – романтиків; через 30 хв. від початку дискусії групи мають обмінятися ролями;
- 5) після обговорення кожного питання проводиться короткий (проміжний) підсумок дискусії: спершу це роблять представники підгруп (по одному від кожної підгрупи), а потім, за необхідності, ще й викладач;
- 6) після завершення диспуту/дискусії модератор (викладач) підводить підсумки диспуту, обговорюючи зі студентами незрозумілі для них моменти;
- 7) оцінювання: за роботу на семінарському занятті студенти отримують максимум 10 балів, у т. ч. за висування коректних аргументів та уміння раціонально, логічно доводити власну позицію – 4 бали, за уміння знаходити неточності в аргументах супротивника, коректно спростовувати висловлені ним тези та докази, наводячи власні – 4 бали, за участь у загальній дискусії – 2 бали.

- 8) Список обов'язкової літератури надається у широкому zakresі з тим, аби студенти могли вибрати з неї саме ті тексти, які видаватимуться їм найбільш зрозумілим та цікавим.

Мета проведення диспуту: закріпити отримані студентами знання про українську перед-романтичну та романтичну культуру, надати студентам навички провадження наукового диспуту, зокрема пошуку аргументів на доказ власної позиції, уміння аналізувати чужу (супротивну) позицію, аргументовано формулювати закиди, сперечатися та доходити до консенсусу.

Література до семінару:

(підручники та загальні історичні праці

<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова:

5. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999. – С.284-377.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
6. Бондаревська, Ірина. *Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст.* – К.: Парапан, 2005. – С. 58-107; 218-251;
https://www.researchgate.net/publication/329034280_I_Bondarevska_Paradoksalnist_est_etichnogo_v_ukrainskij_kulturi_XVII-XVIII_st
7. Грабович Григорій. *Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка.* / Пер. З англ. С. Павличко – К.: Критика, 1998. – Сс. 17-33, 63-77, 98-168.
http://chtyvo.org.ua/authors/Hrabovych_Hryhorii/Poet_iak_mifotvorets_semantyka_symboliv_u_tvorchosti_Tarasa_Shevchenka/
8. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття.* – К.: Генеза, 2000.- Сс. 24-29; 35-40; 46-56.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
9. Сковорода Григорій. *Благодарний Еродій.*
<http://litopys.org.ua/skovoroda/skov205.htm>

Ілюстрації:

10. Альбом. *Український живопис XIX-XX ст. з колекції НХМУ.* – К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 1-44. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
11. Альбом. *Національний художній музей України.* / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 108-127; 133-135. <https://www.twirpx.com/file/593538/>

Додаткова:

12. *Історія української культури.* - У 5-ти т. – Т. 4, кн. 1-2. – К., 2007.
13. Корній Л.П. *Історія української музики.* Частина 3. XIX ст. Київ – Нью-Йорк, 2001.

Семінар 5 (2 год)

Академізм, реалізм та імпресіонізм в українській художній культурі другої половини XIX ст.

Питання для підготовки:

- Реалізм в українській художній культурі XIX ст. – ідейно естетичні засади та основні представники.
- Імпресіонізм в українському образотворчому мистецтві кінця XIX – початку XX ст.
- Реалізм та імпресіонізм в українській літературі кінця XIX – початку XX ст.

- Українська архітектура другої половини ХІХ ст.
- Українська музика й театр другої половини ХІХ ст..

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття пропонується провести у формі рольової гри «особи»;
- 2) гра складається з двох етапів: представлення осіб та представлення естетичних/соціальних концепцій відповідних художніх напрямків;
- 3) сенс першого етапу гри полягає у тому, що студенти (підгрупами по 2 особи) вибирають собі одного з представників української культури другої половини ХІХ ст. (найкраще це зробити наприкінці лекції, що тематично передуватиме семінарському заняттю; викладач дає студентам папірці, із написаними на них прізвищами діячів культури, а студенти витягують їх, отримуючи своє завдання на семінарське заняття), довідуються про її/його специфіку характеру, творчість, естетичні засади, суспільно-політичну позицію чи й про моменти приватного життя відповідної особи і не називаючи її на ймення чи за прізвищем представляють цю особу на семінарі (допускається також використання характерних аксесуарів, пародіювання тощо); інші студенти повинні вгадати, кого саме представлено, при вгадуванні можна задавати запитання, відповіді на які звучатимуть «так», «ні», «можливо», «приблизно»;
- 4) сенс другого етапу гри полягає у тому, що студенти діляться на дві (реалісти та імпресіоністи) або три (академісти, реалісти, імпресіоністи) підгрупи і провадять дискусію щодо переваг і недоліків естетичних і соціальних програм відповідних мистецьких стилів; належність студентів до певної «естетичної» підгрупи залежить від того, в якому стилі переважно працював митець, якого цей студент представляв;
- 5) таймінг: представлення особистості – до 4 хв.; час на «вгадування» - до 2 хв.; час на дискусію щодо естетичних концепцій: 15-20 хв.
- 6) оцінювання: загальна оцінка за роботу на семінарі максимум 10 балів, у т. ч. – за коректне представлення персонажа – 4-5 балів, за не зовсім вдале представлення персонажа – 1-3 бали, за цілком не коректне представлення персонажа – 0 балів; за вгадування – 1-2 бали, за вдале задавання додаткових питань – 1 бал, за участь у прикінцевій дискусії – 0-2 бали.
- 7) Список обов'язкової літератури надається у широкому zakresі з тим, аби студенти могли вибрати з неї саме ті тексти, які видаватимуться їм найбільш зрозумілим та цікавим.

Мета проведення гри «особи»: дати студентам можливість ближче ознайомитися з творчими та приватними біографіями українських митців другої половини ХІХ ст., дати досвід своєрідного «перевтілювання» в образи персонажів, котрих вони досліджують, надати студентам можливість поглянути на процеси культурно-мистецького життя України крізь призму особистісного бачення/сприйняття цих процесів людьми, які брали в них безпосередню участь; також студенти навчатимуться критично оцінювати отриману інформацію, узагальнювати її, шукати додаткові відомості та вибудовувати власні висновки.

Література до семінару:

(підручники та загальні історичні праці

<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова

16. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999. – 381-488.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
17. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття*. – К.: Генеза, 2000.- Сс. 65-101.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
18. *Історія українського мистецтва у 6 т.* – Т. 4.; Кн.2. – К., 1970 – С.101-229 (з іл.)

Ілюстрації:

19. *Альбом. Український живопис XIX-XX ст. з колекції НХМУ*. – К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 45-168. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
20. *Альбом. Національний художній музей України*. / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 108-127; 133-135. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
21. *Альбом. Національний художній музей України*. / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 138-186. <https://www.twirpx.com/file/593538/>

Додаткова:

22. *Історія української культури. У п'яти томах.* – Том 4. Книга 2: Українська культура другої половини XIX століття / Ред. Г.А. Скрипник. – К.: Наукова Думка, 2005.
23. Рубан В.В. *Український портретний живопис XIX-поч. XX ст.* / В.В. Рубан – К.: Наук. думка, 1986. – 224 с.

Семінар 6 (2 год)

Естетичні концепції українського авангарду 1900 – 1938 рр.

Питання для підготовки:

- Розвиток авангардистських течій в українському мистецтві 1900 – 1938 рр. (концептуалізм, структуралізм, символізм, футуризм, експресіонізм, монументальний візантинізм школи Бойчука).
- Авангардні напрямки в архітектурі (сецесія, конструктивізм, функціоналізм).
- Модерні художні напрямки в українському образотворчому мистецтві (сецесія, кубізм, кубо-футуризм, символізм, структуралізм, конструктивізм, експресіонізм)
- Український театр початку XX ст.: нова сценографія Леся Курбаса.

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття рекомендується проводити у вигляді гри на асоціації;
- 2) група ділиться на 2 підгрупи, кожна підгрупа вибирає власного капітана команди;
- 3) суть гри полягає у наступному: викладач заздалегідь готує 2 комплекти карток із назвами авангардних течій, що розвивалися в українській культурі впродовж 1900-1938 рр., а також із іменами та прізвищами представників цих течій; кожна підгрупа отримує комплект карток; картки з прізвищами відкриваються відразу, картки з назвами течій залишаються закритими; представники однієї підгрупи по черзі наосліп витягують картку із назвою течії і, не зачитуючи назви вголос, описують її так, щоб представники іншої групи могли здогадатися, про що йдеться та вголос назвати течію (при цьому прізвища митців не називаються); коли течію названо правильно, то членам підгрупи, що вгадувала назву течії належить між власними картками знайти прізвище представника цієї течії та, не називаючи прізвища, описати його/її творчість так, аби представники першої групи вгадали прізвище; представник підгрупи «вгадування» мають право задавати уточнюючі запитання, відповідями на які можуть бути тільки «так», «ні», «приблизно»; наступний крок гри: студенти підгрупи, що «вгадувала» назву течії тепер самі

- наосліп вибирають картку із назвою течії та описують її, а студенти іншої підгрупи вгадують течію та вибирають з відкритих карток прізвище її представника;
почергова «зміна ролей» відбувається до завершення гри;
- 4) таймінг: час на опис ситуації – до 3 хв.; час на вгадування – до 2 хв.; останні 10-15 хв. семінарського заняття слід зарезервувати для загального обговорення гри та підведення її підсумків;
 - 5) виграє команда, яка отримала найбільше балів; усім учасникам команди, яка виграла, до індивідуального результату додається 1 бал;
 - 6) принцип нарахування командних результатів: коректний опис мистецького напрямку чи особи митця – 2 бали; частково коректний опис мистецького напрямку чи особи митця – 1 бал; не коректний опис мистецького напрямку чи особи митця – 0 балів; правильна відповідь на коректний чи частково коректний опис – 1 бал; неправильна відповідь – 0 балів; коли завдання/опис здійснено не коректно, тому правильна відповідь не була можливою 1 призовий бал нараховується команді, котра відповідала;
 - 7) максимальна загальна кількість балів за семінар – 10+1(призовий за виграш); усі члени підгрупи отримують однакову кількість балів, що дорівнює балам, набраним підгрупою за гру; студенти, які виявляться пасивними впродовж всієї гри або які постійно пропонують некоректні описи/відповіді отримують бал, що дорівнює 30% від отриманого підгрупою.
 - 8) Список обов'язкової літератури надається у широкому закресі з тим, аби студенти могли вибрати з неї саме ті тексти, які видаватимуться їм найбільш зрозумілим та цікавим.

Мета проведення гри на «асоціації»: дати студентам досвід «вживання» у персонажі чи явища, котрі вони досліджують, а також привити навички вибудовування висновків звертаючись до асоціативного мислення (слід зауважити, що саме на зверненні до асоціативного мислення базуються естетичні концепції авангардистів); заохотити студентів до детальнішого ознайомлення з творчістю, естетичними концепціями та біографіями представників українського авангарду.

Література до семінару:

(підручники та загальні історичні праці

<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова:

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999. – 489-521; 572-620.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. *Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст.* / Редкол. В. Сидоренко та ін. – в. 2-х кн. – Кн. 1. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С. 7-60; 162-221; 292-400 <http://elib.nlu.org.ua/view.html?id=1824>
3. *Історія української літератури ХХ ст. Кн.1 (1910-1930-і рр.)* / Ред. В. Дончик. – К.: Либідь, 1993. – С. 9 – 147. <https://www.twirpx.com/file/1842269/>
4. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття*. – К.: Генеза, 2000.- Сс. 166-185.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>

Ілюстративний матеріал та оригінальні тексти авангардистів:

5. *Альбом. Український авангард 1910-1930 років.* / Авт.-упоряд. Д. О. Горбачов. – К.: Мистецтво, 1996. – 400 с.: іл.
6. *Альбом. Український модернізм 1910-1930..* – Хмельницький: Галерея, 2006. – 287 с.: іл.

7. *Українські авангардисти як теоретики і публіцисти* / Упоряд.: Д. Горбачов, О. Папета, С. Папета. – К.: Тріумф, 2005. – 382 с.
8. *Альбом. Український живопис XIX-XX ст. з колекції НХМУ.* – К.: Арканія Нова, 2005. – Іл. 169-181. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
9. *Альбом. Національний художній музей України.* / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 187-275. <https://www.twirpx.com/file/593538/>
10. *Історія українського мистецтва.* / У 5-ти т. – Т.5. – С. 30-205 (з іл.) - <https://www.twirpx.com/file/1342089/>

Додаткова:

11. *Історія української культури.* - У 5-ти т. – Т. 5, кн. 1. – К., 2010.
12. *Історія української архітектури.* – К., 2003.

Семинар 7 (2 год.)

Українська культура радянського періоду (1920 – 1990 рр.)

Питання для підготовки:

- Ідеологічна та естетична концепції соцреалізму: сенс та художнє втілення (література, образотворче мистецтво)
- «Монументальна пропаганда» як ідеологічне та мистецьке явище.
- Політична «відлига» і феномен «шістдесятництва: основні імена, прагнення, здобутки.
- Основні напрямки українського радянського андеграунда (причини виникнення, естетичні програми)

Методичні рекомендації щодо проведення семінару:

- 1) семінарське заняття проходитиме у вигляді вистави, в якій розігруватимуться «відкриті партійні збори» (тобто збори, на яких присутні не тільки члени партії, а й безпартійні); збори повинні бути присвячені розглядові й засудженню «антирадянської» діяльності шістдесятників (художників, поетів, письменників, музикантів, учених) крізь призму відповідності їхньої діяльності критеріям соцреалізму, «марксизму-ленінізму»/«діалектичного матеріалізму», принципам радянського «інтернаціоналізму» та постановам КПРС;
- 2) студенти перед тим, як почати підготовку до семінару, діляться на дві підгрупи: одні будуть грати роль представників «компартії та творчої інтелігенції, що сповідує радянську ідеологію», а інші будуть представляти українських представників руху «шістдесятників», тобто тих, хто чинив опір радянському режиму та відповідній ідеології;
- 3) на семінарі розігрується відповідна сценка, основними персонажами якої мають бути: (1) представники «держави» – Перший Секретар обкому КПУ (головує на зборах), голова Спільки письменників, голова Спільки художників, голова Президії НАНУ (всі троє сидять у президії зборів), парторг, профорг, комсорг, представники «народу» (2-3 особи) (всі шестеро сидять у залі); (2) шістдесятники – Василь Стус, Василь Симоненко, Іван Драч, Микола Вінграновський, Ліна Костенко, Євген Гуцало, Іван Дзюба, Сергій Параджанов, Алла Горська, Віктор Зарецький, Вячеслав Чорновіл, Михайло Горинь, Євген Сверстюк тощо (право вибору конкретних персонажів залишається за студентами), всі шістдесятники сидять у залі, окремою групою;
- 4) конкретний сценарій «проведення зборів» розробляється студентами;

- 5) вимоги: виявити знання/розуміння соціальних, культурних, політичних, ідеологічних процесів, що відбувалися в радянській Україні наприкінці 50-х та впродовж 60-х рр. ХХ ст.; розкрити естетичні, громадянські, соціальні, ідеологічні, політичні позиції представників шістдесятництва; представити ці позиції через закиди, суперечки, виступи на «відкритих партійних зборах».
- 6) таймінг: вистава триває 60-65 хв., окремі виступи на «зборах» - до 3 хв., репліки – 1-2 хв., вступне та заключне слово головуючого – по 2 хв.; останні 10-15 хв. семінарського заняття викладач присвячує аналізу «вистави» та підведенню підсумків, відповідям на можливі питання студентів;
- 7) оцінювання: максимальна оцінка за семінарське заняття 15 балів, рівень оцінки залежить від уміння студента «зіграти» обрану роль та брати участь у «загальній» дискусії, враховуючи специфіку поглядів свого персонажа.
- 8) Список обов'язкової літератури надається у широкому zakresі з тим, аби студенти могли вибрати з неї саме ті тексти, які видаватимуться їм найбільш зрозумілим та цікавим.

Мета проведення семінару-вистави: дати можливість студентам творчо підійти до осмислення політичних, соціальних, культурних процесів, що відбувалися в Україні в другій половині ХХ ст., уявити себе учасниками цих процесів, побачити їх крізь призму різних «гравців», які там виступали; участь у такому семінарі також покращить навички студентів у веденні діалогу, протистояння несправедливій критиці, відстоювання власної позиції, пошуку консенсусу, налагодження комунікації.

Література до семінару:

(підручники та загальні історичні праці

<http://litopys.org.ua>; <http://litopys.org.ua/izbornyk.org.ua>)

Обов'язкова:

1. Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К., 1999. – 639-714.
<http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
2. Грицак Ярослав. *Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття*. – К.: Генеза, 2000.- Сс. 266-296.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>

Ілюстрації:

3. *Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст.* / Редкол. В. Сидоренко та ін. – в. 2-х кн. – Кн. 2. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С. 193-310 -
<http://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=1726>
4. *Альбом. Національний художній музей України*. / упор. О. Лагутенко. – К.: «Артанія Нова, 2003. – Іл. 227-365. <https://www.twirpx.com/file/593538/>

Додаткова:

5. *Історія українського мистецтва*. / У 5-ти т. – Т.5. – С. 414-663 (з іл.) -
<https://www.twirpx.com/file/1342089/>
6. *Історія української літератури ХХ ст. Кн. 2. Частина 2. (1960-1990-і рр.)* / Ред. В. Дончик. – К.: Либідь, 1993. – С. 5-27; 95-146; 184-210; 294-297; 374-382.
<https://www.twirpx.com/file/1160629/grant/>
7. К'юбільє Жан-Марі. *Порногламур* – К.: «Основи», 2009 – 175 с.
<http://1576.ua/uploads/files/4746/Pornoglamyr.pdf>
8. Попович М.В. *Червоне століття*. – К.: АртЕк, 2007. – С. 636-678.
http://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myrosлав/Chervone_stolittia.pdf

VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Мета і завдання самостійної роботи з курсу. Самостійна робота студента є формою оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторних навчальних занять. Її спрямовано на поглиблення та закріплення теоретичних знань з дисципліни, набуття початкових навичок роботи з першоджерелами, фаховою монографічною літературою та періодикою; також виконуючи самостійну роботу студенти готуються до наукових дискусій та виконання письмових завдань.

Тематика і вимоги до виконання самостійної письмової роботи

1. Упродовж семестру студенти повинні самостійно відвідати декілька музеїв і написати звіт про побачене у музеї. Обсяг такої письмової роботи 8000 – 10000 знаків. Ця письмова робота повинна складатися із трьох обов'язкових частин: вступу, основної частини та висновків. У вступі студенти повинні назвати музей, котрий відвідали, навести його загальну характеристику, також вказати назву тієї частини музейної експозиції, про котру йтиметься у письмовій роботі. В основній частині належить дати детальну характеристику експозиції. У висновках – викласти власні враження від побаченого та пояснити, які явища у вивченні історії української культури вдалося зрозуміти краще завдяки оглянутій музейній експозиції.

2. За бажанням замість звіту про відвідання музею студенти можуть написати письмову роботу – реферування наукової статті. Ця робота також повинна мати обсяг 8000-10000 знаків і складатися із трьох частин: вступу, основної частини та висновків. У вступі належить описати дослідницьку/наукову мету, яку ставив перед собою Автор, пишучи дану статтю. В основній частині належить своїми словами розповісти, про що стаття, тобто описати наукову концепцію Автора, вказати основну проблему, яку він намагається розв'язати, звернути увагу на те, яким чином автор підбирає і систематизує аргументи на доведення власної позиції. Також в основній частині письмової роботи належить висловити власну думку щодо того, чи коректно Автор підібрав і підкріпив свої аргументи і чи зумів переконати читача у своїй правоті. У висновках необхідно підсумувати усе, про що йшлося у письмовій роботі.

Формальні вимоги до письмової роботи: текст письмової роботи повинен бути зв'язний, логічний, мати внутрішню структуру, речення мають бути правильно збудованими, завершеними, текст ділиться на абзаци. У кінці письмової роботи повинен бути список літератури, організований у алфавітному порядку і пронумерований. Текст набирається 12 кеглем з інтервалом 1,5, поля вирівняні.

Письмова робота подяється викладачеві у роздрукованому вигляді *не пізніше, ніж за 10 днів до іспиту*;

!!! У письмових роботах не слід допускати плагіату. Також письмові роботи не можуть бути запозиченими/скопійованими в готовому вигляді з інтернет-сторінок. Обидва порушення караються тим, що письмова робота буде оцінена у 0 балів без права її переписування.

Відповідно до «Положення про запобігання плагіату та впровадження практики належного цитування у навчальному процесі НаУКМА» (19.06.2009), плагіатом вважається:

1. Дослівне вітворення чи копіювання тексту (від фрази до набору речень) з книг, статей, інтернет-ресурсів чи інших джерел без чіткого виокремлення копіюваного тексту та посилання на автора (джерело);

2. перефразування частин тексту інших авторів із зміщенням слів або слідування структури їх аргументації без посилання на джерело;
3. оприлюднення твору, написаного третьою особою на замовлення студента.

Задля уникнення плагіату при написанні письмової роботи належить або переказувати перчитану працю власними словами, або брати цитати у лапки. В обидвох випадках обов'язково належить у зносці наводити посилання на відповідну працю.

Музеї, які рекомендується відвідати самостійно:

Національний заповідник «Софія Київська»,
 Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник,
 Національний художній музей України,
 Національний музей Тараса Шевченка,
 Музей історичних коштовностей України,
 Музей книги та друкарства України,
 Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського,
 Національний музей літератури,
 Музей видатних діячів української культури,
 Музей театрального мистецтва, музики та кіно,
 Національний музей українського народного декоративного мистецтва,
 Музей сучасного мистецтва України,
 Музей шістдесятників.

Приклади статей та розділів наукових праць для реферування (за узгодження з викладачем для реферування може бути вибрано статтю, яка не входить до цього списку):

1. Горський В. *Філософська думка у культурі Київської Русі*. / Горський В.С. *Історія української філософії*. – К., 1996 – С.25 – 43.
2. Павличко С. Ще один сюжет. Психопатичний / психоаналітичний дискурс як компонент української модерності // Павличко С. *Дискурс модернізму в українській літературі*. — 2.вид., перероб. і доп. — К. : Либідь, 1999. – С. 235-275 http://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Dyskurs_modernizmu_v_ukrainskii_literaturi/
3. Попович М. *Сковорода, якого не зловив світ, і світ, який не зловив Сковороди* // Генеза. Філософія, історія, політологія. – К., 1995. № 1 (3). – С. 175 – 181.
4. Чижевський, Дмитро. *Культурно-історичні епохи*. <http://litopys.org.ua/chyzh/chyb16.htm>
5. Шевченко І. *Нарис 12. Формування національної самосвідомості перед 1700 роком*. // Шевченко Ігор. *Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / авторизований переклад з англійської Марії Габлевич, під редакцією Андрія Ясіновського – Львів: Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії, 2001. <http://litopys.org.ua/ishevch/ishev14.htm>*
6. Яковенко Н. Вибір імені *versus* вибір шляху (Назви української території між кінцем XVI — кінцем XVII ст.) // *Міжкультурний діалог. Т. 1: Ідентичність*. — К.: Дух і літера, 2009. — С. 57-95. http://litopys.org.ua/rizne/yak_nazva.htm

VII. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань здійснюється на семінарах і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами навчальної програми через усне опитування і письмову контрольну

роботи. Поточний контроль передбачає оцінювання кожного виду робіт, зазначених в «Умовах визначення навчального рейтингу», та здійснюється у відповідності до чітко визначених критеріїв (див. нижче).

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється у формі письмового іспита, що передбачає оцінювання рівня засвоєння студентами всього обсягу програми курсу. Письмовий іспит складається з п'яти питань, включених до екзаменаційного білету. Користуватися допоміжними матеріалами та засобами електронного зв'язку під час виконання екзаменаційних завдань не дозволяється.

VIII. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.

1. Назвіть знайдені на території сучасної України археологічні культури слов'янських племен і дайте коротку характеристику однієї з них.
2. Назвіть імена язичницьких богів, яким поклонялися у Київській Русі, та дайте коротку характеристику двом чоловічим та одному жіночому божеству.
3. Дайте характеристику вірогідних язичницьких уявлень про будову Всесвіту (символіка горизонтальної та вертикальної структури, уявлення про „добрі” та „погані” напрямки тощо).
4. Опишіть уявлення русичів про походження „влади”, а також про природу і форму «держави».
5. Назвіть світоглядні засади східного християнства, які суттєво впливали на формування художньої культури України впродовж всього домодерного часу.
6. Які літературні жанри розвивалися в епоху Київської Русі, які твори збереглися до нашого часу. Дайте коротку характеристику одного з них.
7. Які пам'ятки мурованої архітектури Київської Русі ви знаєте. Які з них збереглися у Києві? Дайте коротку характеристику одного з них. Які символи вкладалися в структуру храму?
8. Як оздоблювалися давньоруські храми? Що таке фреска і мозаїка, які найвідоміші Києворуські твори такого характеру відомі Вам?
9. В чому полягав внесок „Острозького вченого гуртка” в розвиток української культури кінця XVI ст.?
10. Як вплинуло на розвиток української культури запровадження книговидання?
11. Що таке „братства” та як вони впливали на розвиток освіти в Україні?
12. Що таке „політичний народ”. З яких верств населення в середньовічній та ранньомодерній Україні формувався «політичний народ»?
13. Якою була роль козаків у формуванні політичної та конфесійної свідомості українського населення?
14. У чому полягала церковна та освітня реформи Петра Могили? Як ці реформи вплинули на формування політичної свідомості української еліти?
15. Які літературні жанри розвивалися в Україні 17 – 18 ст.? Дайте характеристику одного із жанрів.
16. Що таке «панегірик» і навіщо його писали?. Які панегірики Вам відомі? За які чесноти у панегіриках вихваляють/прославляють їх «героїв»/адресатів.
17. Як розвивалася українська барокова драматургія? Дайте характеристику драмі Теофана Прокоповича «Владимир».
18. Які пріоритети політичного та загальнокультурного характеру було виділено у „Гадяцькому трактаті”?
19. Опишіть естетичні засади української барокової архітектури. Чи можна знайти відповідність між зміною естетичного ідеалу, вираженого в архітектурі, та зміною суспільної свідомості/політичних орієнтирів, властивих українській еліті доби Бароко. Наведіть приклади.

20. Назвіть естетичні засади української барокової архітектури. Опишіть одну з пам'яток, яка подобається Вам найбільше/яку Ви бачили.
21. Які живописні жанри розвивалися в Україні доби Бароко. В чому полягає специфіка портретного жанру?
22. Як розвивався український іконопис 17-18 ст. В чому специфіка української барокової ікони?
23. Перечисліть основні тенденції у розвитку української графіки доби Бароко.
24. Дайте коротку характеристику філософських поглядів Григорія Сковороди. Поясніть, чому Григорія Сковороду вважають останнім представником старої української культури.
25. Назвіть основні риси українського романтизму.
26. Поясніть значення творчості Івана Котляревського для розвитку української культури.
27. Вкажіть основні суспільно-політичні ідеї, викладені в „Історії Русів”. Чим цей твір міг бути небезпечний для імперської влади.
28. Які зміни було впроваджено російським урядом на українських землях у сфері освіти та науки на початку ХІХ ст.?
29. В чому полягає значення діяльності „Кирило-Мефодіївського братства”? Якими були основні ідеї „Книги буття українського народу”?
30. Які літературні жанри розвивалися в українському письменстві початку 19 ст. Які з них були цілком новини? Як змінилися традиційні жанри?
31. Назвіть 5 найбільш відомих живописних та графічних творів Тараса Шевченка. Дайте їх стильову та змістову характеристику.
32. В чому полягало зацікавлення народною культурою в добу романтизму? Яких збирачів українського фольклору 19 ст. Ви знаєте?
33. Який вплив на розвиток української культури мала урбанізація краю?
34. Яким було політичне спрямування визвольних рухів в Україні ХІХ ст.?
35. Якою була „українська” політика імперського уряду впродовж ХІХ ст.?
36. Якими в другій половині ХІХ ст. були українські суспільно-політичні рухи в Галичині?
37. Дайте характеристику ліберального руху в Україні.
38. Дайте характеристику соціалістичного руху в Україні.
39. Дайте коротку характеристику руху громадства.
40. Дайте характеристику діяльності Михайла Драгоманова.
41. Назвіть основні досягнення українських учених-гуманітаріїв у другій половині 19 ст.
42. В чому полягають основні риси мистецтва доби „реалізму”.
43. Назвіть провідних українських письменників другої половини 19 ст. та їхні твори. Дайте коротку характеристику одного з них.
44. Назвіть найвідоміших українських художників другої половини 19 ст. В чому полягала творча концепція „Товариства художників-передвижників”?
45. Якими були основні риси „національного романтизму” і як вони проявилися у суспільному русі кінця 19 ст.
46. Дайте коротку характеристику суспільно-політичних поглядів Івана Франка.
47. Вкажіть основні риси української політичної культури кінця 19 – початку 20 ст.
48. Вкажіть основні риси українського „модерну”.
49. Назвіть відомих Вам українських художників-імпресіоністів. Дайте коротку характеристику їх творчості.
50. Якими були основні риси ліберально-демократичних поглядів в Україні на межі 19 та 20 ст.? Назвіть представників цього напрямку.
51. Опишіть основні риси соціалістичних поглядів українських мислителів на межі 19 та 20 ст. Назвіть представників цього напрямку.

52. Охарактеризуйте напрямки, характерні для української художньої культури першої третини 20-го ст.
53. Якими були світоглядні та естетичні принципи живописної школи Михайла і Тимофія Бойчуків. Назвіть основних представників цієї школи та дайте коротку характеристику декільком їх творам.
54. Як відбувалося формування нового українського театру. Охарактеризуйте принципи драматургії Леся Курбаса.
55. Дайте характеристику програмі «монументальної пропаганди» як художньо-ідеологічному явищу в українському мистецтві радянського періоду. Дайте коротку характеристику українського монументального мистецтва 1917 – 1938 рр.
56. Як відбувалося створення Української Академії Наук? У чому полягало її значення для розвитку української науки.
57. Назвіть основні здобутки українських вчених ХХ ст. в галузі природничих наук.
58. Назвіть основні здобутки українських вчених ХХ ст. в галузі технічних наук та технічних винаходів.
59. Якими були естетична та ідеологічна концепції мистецтва «соціалістичного реалізму». Дайте коротку характеристику українського образотворчого мистецтва другої половини ХХ-го ст.
60. Що таке «український адеграунд» другої половини ХХ-го століття. Назвіть основних представників цієї течії та дайте характеристику їх творчості.
61. У чому полягав протестний смисл політичного руху «шістдесятників» в Україні, як він виявлявся. Як він вплинув на формування політичної та національної свідомості в Україні другої половини ХХ-го ст.
62. Що таке постмодернізм? Дайте коротку характеристику українського літературного постмодерну. Назвіть основних представників та дайте характеристику естетичних принципів їх творчості.
63. Постмодерн в українському образотворчому мистецтві на межі століть. Дайте характеристику основних естетичних концепцій.

ІХ. Контрольні питання (для підготовки до іспиту\заліку)

- 1 Назвіть знайдені на території сучасної України археологічні культури слов'янських племен і дайте коротку характеристику однієї з них.
- 2 Назвіть імена язичницьких богів, яким поклонялися у Київській Русі, та дайте коротку характеристику двом чоловічим та одному жіночому божеству.
- 3 Дайте характеристику язичницьких уявлень про будову Всесвіту.
- 4 Опишіть уявлення русичів про походження „влади”, а також про природу і форму «держави».
- 5 Назвіть ті риси східнохристиянської традиції, які найбільш суттєво вплинули на формування вітчизняної культури впродовж всього домодерного часу.
- 6 Які літературні жанри характерні для культури Київської Русі, які літературні твори збереглися до нашого часу. Дайте коротку характеристику одного з них.
- 7 Які пам'ятки мурованої архітектури Київської Русі ви знаєте. Які з них збереглися у Києві? Дайте коротку характеристику одного з них.
- 8 Як оздоблювалися давньоруські храми? Що таке фреска і мозаїка, які найвідоміші твори такого характеру відомі Вам.
- 9 В чому полягав внесок „Острозького вченого гуртка” в розвиток української культури кінця ХVІ ст.
- 10 Як вплинуло на розвиток української культури запровадження книговидання?
- 11 Що таке „братства” та як вони впливали на розвиток освіти в Україні?

- 12 Що таке «політичний народ»? З яких верств населення в середньовічній та ранньомодерній Україні формувалася «політичний народ»?
- 13 У чому полягала церковна та освітня реформи Петра Могили? Як ці реформи вплинули на формування політичної свідомості української еліти?
- 14 Як реформи Петра Могили вплинули на формування української елітарної культури доби Бароко?
- 15 Які літературні жанри розвивалися в Україні 17 – 18 ст.? Дайте характеристику одного із жанрів.
- 16 Якою була українська барокова архітектура? Опишіть одну з пам'яток, яка подобається Вам найбільше / яку Ви бачили.
- 17 Які живописні жанри розвивалися в Україні доби Бароко. В чому полягає специфіка портретного жанру?
- 18 Як розвивався український іконопис 17-18 ст. В чому специфіка української барокової ікони?
- 19 Якими були уявлення української еліти 17- початку 18 ст. про історію України та її майбутнє?
- 20 Дайте коротку характеристику філософським поглядам Григорія Сковороди. Поясніть, чому Григорія Сковороду вважають останнім представником старої української культури.
- 21 Назвіть основні риси українського романтизму.
- 22 Поясніть значення творчості Івана Котляревського у розвитку української культури.
- 23 Вкажіть основні суспільно-політичні ідеї, викладені в „Історії Русів”.
- 24 Які зміни було впроваджено російським урядом на українських землях у сфері освіти та науки на початку ХІХ ст.?
- 25 В чому полягала діяльність „Кирило-Мефодіївського братства”? Якими були основні ідеї „Книги буття українського народу”?
- 26 Які літературні жанри розвивалися в українському письменстві початку 19 ст. Які з них були цілком новини? Як змінилися традиційні жанри?
- 27 Назвіть 5 найбільш відомих живописних та графічних творів Тараса Шевченка. Дайте їх стильову та змістову характеристику.
- 28 В чому полягало зацікавлення народною культурою в добу романтизму? Яких збирачів українського фольклору 19 ст. Ви знаєте?
- 29 Який вплив на розвиток української культури мала урбанізація краю?
- 30 Якою була «українська» політика імперського уряду впродовж ХІХ ст.?
- 31 Яким було політичне спрямування визвольних рухів в Україні ХІХ ст.?
- 32 Якими в другій половині ХІХ ст. були українські суспільно-політичні рухи в Галичині?
- 33 Дайте характеристику руху громадства.
- 34 Дайте характеристику діяльності Михайла Драгоманова.
- 35 Назвіть основні досягнення українських учених-гуманітаріїв у другій половині 19 ст.
- 36 В чому полягають основні риси мистецтва доби „реалізму”.
- 37 Назвіть провідних українських письменників другої половини 19 ст. та їхні твори. Дайте коротку характеристику одного з них.
- 38 Назвіть найвідоміших українських художників другої половини 19 ст. В чому полягала творча концепція „Товариства художників-передвижників”?
- 39 Якими були основні риси „національного романтизму” і як вони проявилися у суспільному русі кінця 19 ст.
- 40 Дайте коротку характеристику суспільно-політичних поглядів Івана Франка.
- 41 Вкажіть основні риси української політичної культури кінця 19 – початку 20 ст.
- 42 Вкажіть основні риси українського „модерну”.

- 43 Назвіть відомих Вам українських художників-імпресіоністів. Дайте коротку характеристику їх творчості.
- 44 Якими були основні риси ліберально-демократичних поглядів в Україні на межі 19 та 20 ст.? Назвіть представників цього напрямку.
- 45 Опишіть основні риси соціалістичних поглядів українських мислителів на межі 19 та 20 ст. Назвіть представників цього напрямку.
- 46 Охарактеризуйте напрямки, характерні для української художньої культури першої третини 20-го ст.
- 47 Якими були світоглядні та естетичні принципи живописної школи Михайла і Тимофія Бойчуків. Назвіть основних представників цієї школи та дайте коротку характеристику декільком їх творам.
- 48 Як відбувалося формування нового українського театру. Охарактеризуйте принципи драматургії Леся Курбаса.
- 49 Дайте характеристику програмі «монументальної пропаганди» як художньо-ідеологічному явищу в українському мистецтві радянського періоду. Дайте коротку характеристику українського монументального мистецтва 1917 – 1938 рр.
- 50 Як відбувалося створення Української Академії Наук? У чому полягало її значення для розвитку української науки.
- 51 Назвіть основні здобутки українських вчених ХХ ст. в галузі природничих наук.
- 52 Назвіть основні здобутки українських вчених ХХ ст. в галузі технічних наук та технічних винаходів.
- 53 Якими були естетична та ідеологічна концепції мистецтва «соціалістичного реалізму». Дайте коротку характеристику українського образотворчого мистецтва другої половини ХХ-го ст.
- 54 Що таке «український адеграунд» другої половини ХХ-го століття. Назвіть основних представників цієї течії та дайте характеристику їх творчості.
- 55 У чому полягав протестний смисл політичного руху «шістдесятників» в Україні, назвіть основних представників.
- 56 Як рух «шістдесятників» вплинув на формування політичної та національної свідомості в Україні другої половини ХХ-го ст. Наведіть конкретні приклади.
- 57 Що таке постмодернізм? Як розвивається постмодернізм в Україні?
- 58 Дайте коротку характеристику українського літературного постмодерну. Назвіть основних представників та дайте характеристику естетичних принципів їх творчості.
- 59 Постмодерн в українському образотворчому мистецтві на межі століть. Дайте характеристику основних концепцій.

Х. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ, УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Оцінювання знань і вмінь студентів, набутих під час вивчення дисципліни, здійснюється за загальноуніверситетською рейтинговою системою.

Рейтингова оцінка з дисципліни «Історія української культури» (максимум – 100 балів) є комплексною характеристикою компетентності студента, яка враховує результати поточної семестрової роботи (максимум – 60 балів) і підсумкового контролю (максимум – 40 балів).

Поточна семестрова оцінка є сумою балів, отриманих студентом за виконання аудиторної та самостійної роботи; формою підсумкового контролю є іспит (див. таблиці: «Умови визначення навчального рейтингу» та «Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни»).

Умовою допуску студента до екзамена є наявність не менше 30 балів за роботу в семестрі. Студенти, не допущені до екзамена, отримують академічну заборгованість, ліквідація якої передбачає повторне прослуховування дисципліни.

У разі отримання за підсумками роботи в семестрі та іспита рейтингової оцінки 30-59 балів студент має право на двократне перескладання дисципліни – викладачу та комісії; рейтингова оцінка з дисципліни, отримана шляхом перескладання, не може бути вищою, ніж 60 балів.

У разі отримання за підсумками роботи в семестрі рейтингової оцінки меншої, ніж 30 балів студент зобов'язаний до повторного прослуховування курсу.

Умови визначення навчального рейтингу

Робота в семестрі – 60 балів

Іспит – 40 балів

Разом – 100 балів

1. Робота в семестрі

Види робіт	Їх кількість	Максимальний бал за заняття/роботу	Загальна кількість балів
Семінарські заняття	6	7	42
Контрольні роботи	1	8	8
Письмова робота	1	10	10
Разом:			60

2. Іспит

Види робіт	Кількість завдань	Максимальний бал за 1 завдання	Разом
Письмові відповіді на екзаменаційні питання	5 завдань (питань) в 1 білеті	8	40
Разом:			40

Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
Семінарське заняття	1 бал	Доповнення
	2-4 бали	Відповідь із використанням основної літератури
	5-7 балів	Відповідь із використанням основної і додаткової літератури
Контрольна робота	0	Робота не написана, робота повністю списана, усі відповіді не вірні, не відповідають поставленим питанням
	1-3	Частина відповідей не точна або зовсім не вірна, відсутні

		відповіді на деякі питання
	4-5	Відповіді вірні, але не повні, речення сформульовані не зрозуміло, відсутня відповідь на одне питання
	6-7	Усі відповіді вірні, повні, сформульовані чітко з використанням основної літератури
	8	Усі відповіді вірні, повні, сформульовані чітко з використанням основної та додаткової літератури
Письмова робота	0 балів	Робота не виконана у визначений термін, плагіат
	1-4 балів	Робота виконана вчасно і відображає достатній рівень освоєння теми, однак робота не вичитана й належним чином не оформлена
	5-7 балів	Робота виконана вчасно і відображає добрий рівень опрацювання джерела. Робота вичитана й належним чином оформлена.
	8-10 балів	Робота виконана вчасно і повною мірою; автор демонструє належний рівень знання і розуміння розуміння реферованого тексту, виявляє аналітичні і творчі здібності. Робота вичитана й належним чином оформлена.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою Університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
81 – 90	добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			D (задовільно)
60 – 65	задовільно		E (достатньо)
30 – 59	незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСУ	4
I. АНОТАЦІЯ	4
II. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
• Мета, завдання, предмет та об'єкт курсу.....	5
• Шляхи «ущільнення» курсу.....	6
• Анотація дисципліни.....	7
IV. ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»	10
V. ЛІТЕРАТУРА	15
Розділ II. ОРІЄНТОВНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»	20
I. АКАДЕМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА	20
II. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	21
III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	21
IV. ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ	22
V. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	31
VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	44
VII. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	45
VIII. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	46
IX. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ (для підготовки до іспиту\заліку)	47
X. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ, УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ	50